

ධම්මපදය වනාහි ත්‍රිපිටකයෙහි සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායට අයත් ග්‍රන්ථ 15 අතරින් දෙවැන්න යි. ධම්මපද යන නාමයෙන් ම කියවෙන පරිදි මෙහි තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කර වදාළ ඒ සා විශාල මහා ධර්මස්කන්ධයේ සාරය ගාථා වශයෙන් කැටිකොට ධර්මපද වශයෙන් ගෙන හැර දැක්වේ. සූත්‍ර, විනය, අභිධර්මය යන ත්‍රිපිටකයෙහි ම පැවසෙන ධර්ම, විනය කරුණු මෙහි දී සංක්ෂිප්තව උපමා රූපක අලංකාර මගින් ඉතා රසවත් ව සංග්‍රහ වේ.

බුදුදහමට ප්‍රවේශ වන කෙනෙකුට එහි ධර්ම විනය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ඇතිකර ගැනීමට මෙම එක ම ධම්මපදය පමණක් වුව ද ප්‍රමාණවත් ය. මුළු ත්‍රිපිටකය ම ග්‍රන්ථ වශයෙන් 31කි. එනම්, සූත්‍ර පිටකයේ ග්‍රන්ථ 19කි. විනය පිටකයේ ග්‍රන්ථ 05කි. අභිධර්ම පිටකයේ ග්‍රන්ථ 07කි. මේ ග්‍රන්ථ 31 අතරින් සමස්ත ධර්ම විනය පිළිබඳ කරුණු කැටි කොටගත් එක ම ග්‍රන්ථය ධම්මපදය යි. උදාහරණ ලෙස “මනෝපුබ්බංගමා ධම්මා” ආදී ගාථා දෙකත්, විත්ත වග්ගයත්, අභිධර්මයේ විත්ත කාණ්ඩයට පෙරවදනක් වැනි ය. “කායෙන සංවරො සාධු” ආදී ගාථාවන් වැනි විනය පිළිබඳ ව උපදෙස් දෙන දහම්පද රාශියකි. මෙම ධම්මපදයේ ඇතුළත් “දුක්ඛං දුක්ඛසමුප්පාදං” වැනි ගාථාවලින් වතුරාර්ය සත්‍යය ද ‘ඉධ තප්පති’ වැනි ගාථාවලින් කර්මය ද යනාදී වශයෙන් මෙහි එන දහම්පද රාශියකින් වැඩි කොටසක් සූත්‍ර පිටකයේ එන කරුණු සංක්ෂිප්ත කොට දක්වා ඇත. බුදු කෙනෙකු ලොව පහළ වී පවත්වන අනුශාසනාව හෙවත් දෙන පණිවුඩය දක්වන “සබ්බ පාපස්ස අකරණං” ආදී ගාථා දෙක පමණක් ම ධම්මපදය, ත්‍රිපිටකය තුළ කෙබඳු ග්‍රන්ථයක් ද යන්න අවබෝධ කර ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ය. මේ අනුව තුන් පිටකයට ම පෙරවදනක් වැනි වූ ධම්මපදය බුදු සසුනේ ප්‍රවේශ ග්‍රන්ථය ලෙස ද සැලකිය හැකි ය. බෞද්ධයාගේ අත්පොත යන විරුදාවලිය මෙම ග්‍රන්ථයට ලැබී ඇත්තේ එබැවිනි.

ගැඹුරු දහම් කරුණු ගාථාවකට නගා තිබීමෙන් මතක තබා ගැනීමට පහසුවක් වන අතර එමගින් ඒවා හස්තසාර උපදේශ වශයෙන් අවශ්‍ය තැන දී උපයෝගී කරගැනීමට බෞද්ධයෝ හුරුපුරුදු වී සිටිති. ඒ ඒ දහම් කරුණු ජන ජීවිතයට හුරු පුරුදු උපමාවන්ගෙන් තහවුරු කරනවා සේ ම ධම්මපද අටුවාවේ එන කථා මගින් ඒවා ප්‍රායෝගික ජීවිතයට අදාළ වන ආකාරයෙන් සජීවීව ප්‍රත්‍යක්ෂ කර දෙනු ලැබේ. මේ නිසා මෙම ග්‍රන්ථය ධර්මදේශකයන් අතර ද වඩාත් ජනප්‍රිය හස්තසාර ග්‍රන්ථයක් බවට පත්ව තිබේ.

බාල වගය

බාලයෙකුගේ ලක්ෂණ තුනක් පිළිබඳ අංගුත්තර නිකායයේ තික නිපාතයෙහි දැක්වේ. එනම්, බාලයා ‘දුච්චිත්තික චිත්ති - නරක සිතුවිලි සිතන්නෙකි. දුබ්භාසිත භාසී - නරක වචන කතා කරන්නෙකි, දුක්කත කම්මකාරී - නරක පවිටු ක්‍රියා කරන්නෙකි යනාදී වශයෙනි සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම නොදන්නා ද බාලයෙකි. එවැනි

බාලයාට සංසාරය බොහෝ සෙයින් දිග ය. කුමක් මෙන් ද යත්? නොනිදන්නා හට තුන් යාමයක් පමණ වූ රාත්‍රිය දික්වන්නා සේ ය. මෙවැනි බාලයා සිතන්නේ තමාට වඩා දන්නා කෙනෙකු නැතැයි කියා ය. තමා සිතන හැම දේ ම හරිය, උගතා, පණ්ඩිතයා නම් තමා ම ය කියා ය. එසේ ම ධර්මය නොඅදහන්නා, ධර්මයට ගරු නොකරන්නා, ධර්මයෙහි නොහැසිරෙන්නා, කර්මඵල නොපිළිගන්නා, බුදුගුණ, දහම්ගුණ, සගගුණ නොපිළිගන්නා, සීලයෙහි නොපිහිටන්නා. සිල් නොරකින්නා, අන්‍යයන් පහත හෙළා කතා කරන්නා ආදී බොහෝ කරුණුවලින් බාලයා, මෝඩයා, අඥානියා නම් කවරෙක් ද, ඔහුගේ ක්‍රියා කලාපය කෙබඳු දැයි හඳුනා ගත හැකි ය.

එවැනි වූ බාලයන් ඇසුරට යාමෙන් වැළකෙන ලෙසත් තම ඇසුරට සුදුසු පණ්ඩිතයෙකු නැතිනම් තනිව ම හුදකලාව විසීම සුදුසු බවත් ප්‍රතිඵල දායක බවත් මෙහිදී විස්තර කෙරේ. බාලයා ඇසුරු කරන පුද්ගලයා ද එබඳු ම කෙනෙකු බවට පත්විය හැකි ය. සීලයක් නොරකින පුද්ගලයා සමඟ ඇසුරට යාමෙන් ඇසුරට යන පුද්ගලයා ද එබඳු ම දුස්සීලයෙකු විය හැකි ය. මෙලොව වශයෙන් සමාජයේ ගැරහුම්වලටත් පරලොව වශයෙන් දුගතිගාමී වීමටත් බාලයාගේ ඇසුර හේතු විය හැකි ය.

මෙවැනි බොහෝ සදුපදේශ රාශියකින් ධම්මපදයේ බාල වග්ගය සමන්විත වෙයි. මෙම වග්ගය පරිශීලනය කිරීමෙන් ප්‍රායෝගිකව තම ජීවිතය සාර්ථක කැර ගැනීමටත් ධර්ම දේශනා, ධර්ම සාකච්ඡා, ධර්ම චිත්තා ආදිය මගින් සාරවත් ව සරලව, සිත්ගන්නා සුළු අයුරින් ශ්‍රාවක ජනයාට ධර්ම රසය බෙදා දීමටත් හැකි වේ.

4.5.1.1 බාලයාගේ සසර ගමන දිගය

තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වසන සමයෙහි එක් සැණකෙළි දිනක පසේනදී කොසොල් රජතුමා සර්වාභරණයෙන් සැරසී ඉතා අලංකාරව සරසන ලද මංගල හස්තිරාජයා පිට නැඟී සහ පිරිවරින් විටි සංචාරය කරයි. එක්තරා රූපවත් කාන්තාවක් මැදුරක ඉහළ මාලයේ කවුළුවකින් රජ පෙරහැර නරඹමින් සිටියා ය. රජුගේ නෙත එදෙසට යොමුවනවාත් සමඟ ම ඇය කවුළුවෙන් ඇත් වූවා ය. එහෙත් රජු ඇය දුටුවේය. දුටු ඇසිල්ලෙහි ම ඇය පිළිබඳ සිතක් පහළ විය. රජ වහා ම රාජ පුරුෂයෙකු යවා ඇය සස්වාමික බව දැනගත්තේ ය. එසේ දැනගත් රජතුමාට ඇය කෙරෙහි ඇති වූ බැඳීම කෙතරම් වී ද යත් ඇගේ ස්වාමියා මරා හෝ ඇය අත්පත් කරගනිමිසි සිතිණ. පළමු කොට ඔහුට පණිවුඩ යවා මාළිගයට ගෙන්වා කඩුවක් හා පළිහක් දී රාජ පුරුෂයෙකු ලෙස පත්කර ගත්තේ ය. රජුගේ උපාය වූයේ එම පුරුෂයාගේ සුළු හෝ වරදක් සොයා මරා දැමීම ය. එහෙත් මේ කිසිවක් නොදක් ඒ අසරණයා මරණ බියෙන් සිය රාජකාරිය අකුරට ම ඉටු කළේ ය. ඔහුගේ අඩුවක් දෝෂයක් සොයාගත නොහැකි වූ තැන ඔහුට පහසුවෙන් ඉටු කළ නොහැකි රාජකාරියක් පැවරීමට රජු තීරණය කළේ ය. ඒ අනුව රජු මෙයින් යොදුන් සියයක් දුර ගියවිට විලක් හමු වේ. එහි ගොස් කුමුදු හා උපුල් මල් ද අරුණුවන් මැටි ද රැගෙන තමා ස්නානය කරන්නට පෙර පැමිණිය යුතු බවත් ද, එසේ නාවොත් මරණ දඬුවම දෙමිසි ද නියෝග කළේ ය. ඒ පුරුෂයා වහා ම ගෙදරට ගොස් ලිප තබා තිබූ බත් සැලියෙන් කැඳ පෙරා තෙත බත් ද වාඤ්ඡනයක් ද රැගෙන ගමන පිටත් වූයේ ය.

ඔහු, කුමුදු උපුල් මල් හා අරුණුවන් මැටි නම් නාග ලෝකයෙහි ඇති ඒවා ය. මේවා මා කෙසේ නම් ලබා ගන්නේ දැයි සිතමින් මරණ භයෙන් තැතිගෙන යන අතරතුර යොදුනක් පමණ දුරක් ගොස් රැගෙන ආ බත්පත ලිහා නොයිඳුල්ව කොටසක් වෙන් කර ආහාර ගැනීමට සූදානම් වන අතර ඒ අසලින් යන මගියෙකු දැක මා නොඉඳුල්ව වෙන් කළ බත්පතේ කොටසක් ඇත. එය අනුභව කරනු මැනවැයි කීවේ ය. මගියා එය පිළිගෙන අනුභව කළේ ය. ඔහු බත් කා ටිකක් ඉතිරි කරගෙන එය ජලයට දමා කට සෝදාගෙන මහ හඬින් කියන්නේ මේ නදී ප්‍රදේශයෙහි අධිගෘහිත නාග සුපර්ණාදී දේවතාවෝ මෙය අසත්වා. රජු මට දඬුවම් දෙනු පිණිස කුමුදු උපුල්මල් හා අරුණුවන් මැටි ගෙන එවැයි නියෝග කළේ ය. මාගේ බත් පතෙන් මගියෙකුටත් දන් දුන්නෙමි. එය දහසක් ආනිශංස ය. මෙසේ මා ලැබූ ආනිශංස පින් ඔබට පවරා දෙමි. මට කුමුදු මල් හා අරුණුවන් මැටි ගෙනවුත් දෙන්නැ'යි තෙවරක් ම ඉල්ලා සිටියේ ය. එහි අධිගෘහිත නාරජු ඒ ශබ්දය අසා මහලු වේශයක් මවාගෙන පැමිණ කරුණු විමසා ඔහුගේ ඒ ඉල්ලීම ඉටුකර දීමට නම් තමාටත් පින්දෙන ලෙස කීය. හෙතෙම නාරජුට පින් අනුමෝදන් කළේ ය. නාරජු ද මෙසේ තුන්වරක් ම පින් ලබාගෙන කුමුදු මල් හා අරුණුවන් මැටි ඔහුට ගෙනවුත් දුන්නේ ය.

රජු කල්පනා කරන්නේ, මිනිස්සු නම් බොහෝ උපාය දන්නෝ ය. ඉදින් ඔහු කුමක් හෝ උපායකින් මේ දේවල් ලබා පැමිණියහොත් මාගේ බලාපොරොත්තු සුන් වී යන්නේ ය. මෙසේ සිතා කල් තියා ම දොරටු පාලයන්ට දන්වා වාසල් දොරටු වසවා යතුරු තමා ළඟට ගෙන්වා ගත්තේ ය. පුරුෂයා කුමුදු උපුල් මල් හා අරුණුවන් මැටි රැගෙන වේගයෙන් රජු ස්නානය කරන වේලාවට පෙර වාසල් දොර සමීපයට පැමිණියේ ය. පැමිණ රජතුමා බැහැ දැකීමට යාමට අවසර දෙන ලෙස දොරටු පාලයන්ගෙන් ඉල්ලා සිටියේ ය. රජු දොරගුලු දම්මවා යතුරු ගෙන්වාගත් හෙයින් පසුදා පහන්වන කුරු නැවත දොර විවර කළ නොහැකි බව ඔවුහු කීහ. හෙතෙම ද තමා ගෙන ආ කුමුදු උපුල් මල් හා අරුණුවන් මැටි වාසල් දොර උළුවස්සෙහි එල්ලා තබා මහ හඬින් කියන්නේ පින්වත් නගරවාසීනි, මා රජුගේ ඉල්ලීම ඉටු කළෙමි, එහෙත් රාජ දූතයෝ දන් දොරවල් නොඅරිති රජු මා නිකරුනේ මරා දැමීමට තැත් කරයි. යනුවෙන් තුන්වරක් ම කියා ඔහු විහාරයට ගොස් නිදා ගත්තේ ය.

රජතුමාට මුලු රැය ම නින්දක් නම් නොවී ය. ඔහු මුලු රැය ම ගත කළේ ඒ ස්ත්‍රිය කෙරෙහි කාම ගින්නෙන් දූවෙමිනි. රෑ පහන් වූ සැණින් ඒ පුරුෂයා මරවා ස්ත්‍රිය තමා වෙත කැන්දා ගන්නා ආකාරය සිතමිනි. මේ අතර ඉඳහිට රජතුමාගේ දැස් පියවෙයි. එසැණින් ඔහු සිහිනෙන් බියකරු හඬක් ඇසී අවදි වෙයි. ඔහුට සිහිනෙන් ඇසුණේ කවුරුන් හෝ කෑ ගසා යමක් කියන්නට හදන බවකි. එක් අයෙක් 'දු' කියා කියන්නට පටන් ගැනීමත් සමග ම ඒ හඬ ගිලී ගියේ ය. මේ ආකාරයෙන් සතර දෙනෙකු දු.ස.න.සො යනුවෙන් තමා කෑ ගසා කියන්නට ගිය දෙය කීමට පෙර ගිලී යන බියකරු හඬ රජු බියපත් කළේ ය. කාම දාහයත් මේ බිහිසුණු රාවයත් නිසා එම රාත්‍රිය රජතුමාට නොනිදා ම පහන් වූ මහා බියකරු රාත්‍රියක් බවට පත්විය. පසු දා උදෑසන ම රජතුමා මල්ලිකා දේවියගේ උපදෙස් අනුව දෙවරම් වෙහෙරේ වැඩ සිටි බුදුරදුන් වෙත ගොස් මේ බිහිසුණු හඬවල් පිළිබඳ ව උන් වහන්සේට දන්වී ය. එපවත් ඇසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ, මහරජ මෙයින් ඔබටත් ඔබේ රාජ්‍යයටත් වන හානියක් නැත. ඒ හඬනම් පෙර පරදාර සේවනාදී පවුකම් කරමින් සිට කළුරිය කොට අවිච්චි මහා නරකාදියේ උපන් යහළු සිටුවරු සතර දෙනෙකු ඒ ලෝකුඹු නිරයේ පැසෙමින් සිට උඩට මතු වූ අවස්ථාවක තමන් කළ පවු ගැන පාපොච්චාරණය කළ හඬයි. ඔවුන්, එතරම් ධනය තිබිය දී පිනක් දහමක් නොකොට සුරාවට, සුදුවට ධනය වැය කරමින් පරදාර සේවනය කරමින් ගත කළ පවු ජීවිතවල විපාකයයි අප මේ ගෙවන්නේ. මෙයින් මිදී පිනක දහමක

යෙදෙන්නේ කවදා දැයි කියාගන්නට සැරසෙන විට ම නැවත ඊළඟ නිරයෙහි ගිලී ගියහ. ඔබට දු.ස.න.සො යැයි ඇසුනේ ඒ සතර දෙනාගේ විලාපයේ පළමු අකුරු සතර යයි වදාළහ.

මේ ධර්ම දේශනාව ඇසූ රජුට මහත් සංවේගයක් ඇතිවිය. ඔහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙසේ පැවසීය. ස්වාමීනී, පරස්ත්‍රී සේවනය නම් ඉතා බරපතල ය. එක් බුද්ධාන්තරයක් නිරයේ පැසී එයින් වුන වී. සැට යොදුනක් පමණ වූ ලෝකුඹු නිරයේ නැවත ඉපදී එහි වර්ෂ හැටදාහක් පැසී ගියත් ඔවුන් දුකින් මිදෙන කාලයක් නම් නැත. ස්වාමීනී, මමත් පරස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිතින් මුළු රැ නිදි නොලැබුවෙමි. ගෙවුණු රාත්‍රිය ඉතා දිග බවක් වැටහුණි. මින්මතු පරදාරාවන් කෙරෙහි සිත් නොඅලවමි යි කීහ.

අරුණුවන් මැටි හා කුමුදු මානෙල් මල් සොයා ගිය පුරුෂයා ද ඒ මොහොතේ ඒතැනට පැමිණ ඒ කථාව අසා ස්වාමීනී, මහරජුට රාත්‍රිය එතරම් දිගයැයි දැනුනා සේ ම මරබියෙන් කුමුදු, උපුල් මල් හා අරුණුවන් මැටි සොයා ගිය මමත් ඊයේ යොදුනක් කෙතරම් දිගදැයි දැනගත්තෙමි යි කීය. බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙදෙනාගේ ම කථා සංසන්දනය කොට මෙම ගාථාව දේශනා කළ සේක.

**දීඝා ජාගරතො රතනි - දීඝං සනතසස යොජනං
දීඝො බාලානං සංසාරො -සද්ධමමං අවිජානනං**

පදාර්ථ:-

දීඝාජාගරතො රතනි, නිදිවරන්නාට රාත්‍රිය දිග ය; දීඝං සනතසස යොජනං, ගමන් විඩාවෙන් පෙළෙන්නාට යොදුන දිගය; සද්ධමමං අවිජානනං, සද්ධර්මය නොදන්නා; බාලානං සංසාරො දීඝො, අනුවණයන්ට සංසාරය දිග ය.

විචරණය:-

බියක්, තැනිගැනීමක් නිසා හෝ රෝගයක් නිසා හෝ නිදි නොලබන්නාට රාත්‍රිය ඉතා දිග වූවක් සේ වැටහේ. පා ගමනින් ගොස් වෙහෙස වූ මගියාට යොදුන, සැතපුම නැතහොත් කිලෝමීටරය පවා මහා දිග දුරක් සේ වැටහේ. එසේ ම අන්ධ පෘථග්ජනයාට සසර කෙළවර කරන සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම පිළිබඳ දැනුමක් තබා ඒ ගැන අදහසක්වත් හිතාගත නොහැකි ය. මැටිමැටි 'ඉපද ඉපදී සසර දුකෙහි ගිලෙන ඔහුට සසර දිග ය.

යම් පුද්ගලයෙක් මෙලොව දියුණුවට හේතුවන කරුණු මොනවා ද යි දෙලොව දියුණුව ම දන්නේ ද ඔහුට පණ්ඩිතයා යැයි කියනු ලැබේ.

මෙසේ සසර දුක හැදින මෙලොව පරලොව දෙලොව දියුණුව දකින පුද්ගලයා අවසානයේ දී සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම වඩා සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල පිලිවෙලින් සසර දුක කෙළවර කරන්නේ ය. එහෙයින් දෙලොව දියුණුව දන්නා පණ්ඩිතයාට සසර කෙටි ය.

**දිට්ඨව ධමම යො අපො- යොවපො සමපරායිකො
අපොභිසමයා ධිරො - පණ්ඩිතොති පවුච්චති**

ධර්ම කරුණු:-

සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම යනු චතුරාර්ය සත්‍ය ඥානය ලබා ගැනීමට උපකාරවන ධර්මයන් ය. ඒවා නම්, සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමයක් ප්‍රධාන, සතර ඉද්ධිපාද, පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය, පඤ්චබල සප්ත බොජ්ඣංග, ආර්ය අෂ්ටාංග මාර්ගය යන මේවා ය.

සතර සතිපට්ඨාන ධර්ම - කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා

සතර සමයක් ප්‍රධාන - නූපන් අකුසල් නොඉපදවීම, උපන් අකුසල් දුරු කිරීම, නූපන් කුසල් ඉපද වීම, උපන් කුසල් වැඩි දියුණු කිරීම

සතර සාද්ධිපාද - ඡන්ද, චිත්ත, විරිය, විමංසා

පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්ම - සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා

පංච බල ධර්ම - සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා

සත්ත බොජ්ඣංග - සති, ධම්මවිචය, විරිය, පීති, පස්සද්ධි, සමාධි, උපෙක්ඛා

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ග ධර්ම - සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප - ප්‍රඥා
 සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව - සීල
 සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි - සමාධි

සංසාරය

සංසාරය යනු	කාමලෝක
	රූපලෝක
	අරූපලෝක යන තුන් ලෝකයෙහි චුති පටිසන්ධි වශයෙන් ස්කන්ධ
	ධාතු ආයතනයන්ගේ පරපුරින් පරපුරට නොකැඩී නොසිඳී පැවැත්ම වේ

බන්ධනං පටිපාටි - ධාතු ආයතනානි ව
 අබ්බොච්ඡන්තං චතතමානා - සංසාරොති පවුචචති

4.5.1.2 අනුවණයන් ඇසුරට වඩා තනිව විසීම යෙහෙකි

සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන සේක. එකල මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ රජගහනුවර පිප්ප්ලී ගුහාවෙහි වැඩ වෙසෙති. උන්වහන්සේට සද්ධිවිහාරික උපස්ථායකයෝ දෙදෙනෙක් වූහ. ඉන් එක් නමක් ඉතා වත් සම්පන්න ය. උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට වතාවත් ආදරයෙන් ඉටු කරයි. අනෙක් නම අලස ය. වත්පිළිවෙත් හරිහැටි ඉටු නොකරයි. එහෙත් අනෙක් නම කරන කියන වතාවත් තමා කළා සේ මහතෙරුන්ට අඟවයි. වත් සම්පන්න හිමියන් මහ තෙරුන්ට උණු පැන් පිළියෙල කළ විට අනෙක් නම එය නාන කුටියට ඔසවා ගෙන ගොස් තබා, ස්වාමීනී උණුපැන් සුදානම් යැයි මහතෙරුන්ට දන්වා තමා පිළියෙල කළ සේ මහ තෙරුන්ට අඟවයි.

මේ ක්‍රියාව නොඉවසූ වත් සම්පන්න හික්කුන් වහන්සේ මොහුට හොඳ පාඩමක් උගන්වමිසි සිතා දිනක් උණුපැන් පිළියෙල කොට එය වෙනත් සැලියකට දමා සැලියේ උණු පැන් ස්වල්පයක් ඉතිරිකොට පසකට වී බලා සිටියේ ය. අලස හික්කු ව ද වෙනදා මෙන් ම සැලිය දුම් දමනු දැක මහතෙරුන් වෙත ගොස්. ස්වාමීනී, උණු පැන් සුදානම් යැයි දැන්වී ය. තෙරණුවෝ ද නානතොට වෙත පැමිණ උණුදිය නොදැක උණුපැන් කොහේදැයි එම හික්කුවගෙන් විමසූහ. උන්වහන්සේ ලිප තබා ඇති සැලියට හන්ද දමා එය හිස් බව දැක අනෙක් හික්කුවට දොස් නඟමින් පැන් ගෙනෙන්නට තොටුපොළට ගියේ ය. වත් සම්පන්න හික්කුව සඟවා තැබූ තැනින් උණුපැන් ගෙනවුත් මහතෙරුන්ට ස්නානය කරන්නට දුන්හ. එවිට මහා කාශ්‍යප තෙරණුවෝ, එම අලස හික්කුවට තමා කළ දේ පමණක් කළ බව කියනු මිස අනුන් කළ දේ තමා කළ යයි සේ රැවටීම නොකළ යුතු යැයි අවවාද කළහ. එයින් එම හික්කුව කිපුණේ ය. එනිසා පසු දින උන්වහන්සේලා පිණිසපාතයට වඩිනතුරු බලා සිට මහාකාශ්‍යප තෙරුන්ගේ උපස්ථායක ගෙදරකට ගියහ. නිවැසියන් මහතෙරුන් කොහි දැයි විමසුවිට උන්වහන්සේ අසනීපව වෙහෙරෙහි වැඩ සිටිතියි කීය. එයින් කම්පාවට පත් සැදහැකියන් මහ තෙරුන්ට ගෙනගොස් දෙන්න යැයි පිළියෙල කරදුන් දානය තමා වැළඳී ය. පසුදින මේ කාරණය දායකයන්ගෙන් දැනගත් මහකසුප් තෙරණුවෝ මුවින් කියා ඉල්ලාගෙන වැළඳීම හික්කුවකට නොවටින්තේ යැයි අවවාද කළහ. එයින් ඒ හික්කුව වඩාත් කිපුණේ ය. පෙර දවසේ උණුවතුර ටිකක් නිසා තෙරණුවෝ මට දොස් කියුහයැයි ද අද උපස්ථාදායක කුලයකින් බත් මිටක් කෑ නිසා දොස් කියුහයැයි ද වෛර බැඳ ගත්තේ ය. පසු දින මම උන්වහන්සේට කරන දේ දනිමිසි කියා තෙරුන් වහන්සේලා පිඬු පිණිස ගමට පිවිසි කල්හි ඔහු විහාරයේ රැඳී සිට දණ්ඩක් ගෙන ආවාසයේ තිබූ පාරිභෝගික භාණ්ඩ බිඳ දමා පත්සල ද ගිනි තබා පලා ගියේ ය. පසුව හෙතෙම මිය පරලොව ගොස් අවිච්චි මහා නරකයෙහි උපන්නේ ය. රජගහනුවර සිට බුදුරජාණන් වහන්සේ බැහැ දැකීමට සැවැත් නුවරට පැමිණි හික්කුන් වහන්සේ නමක් බුදුරජුන්ට මේ බව සැළ කළේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පිළිබඳ ව අතීත කතාවක් වදාරා මා පුතු කාශ්‍යපයන්ට මෙබඳු බාලයන් සමඟ වාසය කරනවාට වඩා හුදකලාව වාසය උතුම් යයි පවසමින් මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

වරං වෙ නාධිගවෙෂයා - සෙයාං සදිසමත්තනො
එකචරියං දළහං කයිරා - නඤ්චි බාලෙ සහායතා

පදාර්ථ:-

වරං වෙ, ඉදින් තමාගේ ඇසුරට කලාණ මිත්‍රයෙකු සොයමින් හැසිරෙන්නේ; සෙයාං සදිසං අත්තනො, තමාට වඩා උසස් කෙනෙකු හෝ තමා හා සමාන කෙනෙකු; නාධිගච්ඡයා, නොලැබේ නම්; එක වරියං දඤං කයිරා, සැමවිට ම හුදකලාව වාසය කිරීම කළ යුත්තේ ය; නත්ථි බාලෙ සභායතා, මන්ද, බාලයන් ළඟ ඇසුරට සුදුසු සභායතා ගුණ නැති බැවිනි;

විචරණය:-

ඇසුරු කිරීමට සුදුසු කලාණ මිත්‍රයෙකු වන්නේ තමාට වඩා ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ගුණයන්ගෙන් වැඩි කෙනෙකු හෝ සමාන කෙනෙකි. ඒ මන්ද යත්,

නිහියති පුරිසො නිහිනසෙවි - න ච කදාවි භායෙන කුලාසෙවි
සෙධං උපනමං උදෙති බිප්පං - තසමා උතතරිං භජෙථ සනතිපෙකඛා

යනුවෙන් වදාළ පරිදි තමාට වඩා ගුණයෙන් පහත් අය ඇසුරු කරන්නා පහත් බවට වැටේ සමානයෙකු ඇසුරු කරන්නා සිටින මට්ටමින් පහළට නොවැටේ. තමාට වඩා ගුණයෙන් උසස් කෙනෙකු ඇසුරු කරන්නා වහ වහා ඉහළට නැගේ. එබැවින් තමාට වඩා උසස් කෙනෙකු ඇසුරු කිරීම ඉතා වටී. ඒ කිසිවෙකු නැතිනම් හුදකලා වාසයට හුරුවිය යුතුයි. මන්ද, ශීලය දස කථා වස්තු, තෙළෙස් ධුතාංග, විදර්ශනාව, සතරමග, සතරඵල, ත්‍රිවිද්‍යා, ෂඩ්අභිඥා යනු මේ සභායතා ගුණාංගයන් ය. මේවා උතුම් කලාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන් ම ලබාගත යුතු බැවින් සභායතා ගුණ නම් වේ. බාලයා තුළ මේ ගුණ නැත.

4.5.1.3 තමාට තමාවත් නැති කල කුමන පුත්තු ද කුමන ධනයක් ද?

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්තුවර දෙවරම් වෙහෙර වැඩ වසන සමයෙහි එනුවර හතළිස් කෝටියක ධන සම්පත් ඇති ආනන්ද නම් සිටුවරයෙක් විය. හෙතෙම මහ මසුරෙකි. ඔහුට මූලසිරි නම් පුතෙක් විය. මේ සිටුවරයා නිතර ම මේ පුතුව මෙසේ අවවාද කරයි. පුත, මගේ මේ හතළිස් කෝටියක ධනය මහධනයක් යැයි නොසිතන්න. තිබෙන ධනය වැය නොකොට අළුතින් ධනය නිපදවිය යුතු ය. එක එක කහවණුව බැගින් හෝ වැය කළොත් ධනය නැසී යන්නේ ය. ඔහු ඊට උදාහරණ වශයෙන් මෙබඳු උපදේශයක් දෙයි.

අංජනානං බයං දිසවා - වමමිකානං ච සංවයං
මධුනං ච සමාහාරං - පණඛිකො සරමාවසෙ

ඇසෙහි ආලේප කරන අඳුන් බිඳ බිඳ ගත්තත් නැසී යන ආකාරයත්, වේයන් පස් බිඳුවෙන් බිඳුව ගෙනවුත් හුඹස් බඳින ආකාරයත් බඹරුන් රොන් බිඳ බිඳ ගෙනවුත් මීවද බඳින ආකාරයත් සලකා ඥානවත්තයා ධන සම්පත් රැකගෙන ගිහිගෙහි විසිය යුතු ය.

මේ කියන සිටුවරයා තැනින් තැන තැන්පත් කළ පංච මහා නිධානයක් විය. එහෙත් හෙතෙම මසුරුකමින් ම දිවිගෙවා කළුරිය කොට ඒ නගරයෙන් පිටත ගමක සැඩොල් කතක කුස පිළිසිඳ ගත්තේ ය. කොසොල් රජතුමා ඔහුගේ ධනය ඔහුගේ පුත් මූලසිරිට ම පවරා ඔහු එම සිටු තනතුරෙහි ම පිහිටු විය.

මේ සැඩොල් ගමේ මිනිසුන් ජීවත් වූයේ කුළී වැඩ කරමිනි. මේ දරුවා පිළිසිඳගත් දා පටන් ඒ ගමේ කිසිවෙකුට කුළී වැඩක් නොලැබෙන තැනට පත්වී ය. මෙය කිසියම් කාලකන්නියෙකුගේ උපත නිසා යැයි තීරණය කළ ගම්වැසියෝ ගම කොටසින් කොටස බෙදාගෙන ගොස් අන්තිමේ දී ඒ කාලකන්නි ගෙදර මෙය යැයි තීරණය කොට ඒ මව ගමෙන් තෙරපා දැමූහ. ඇය ඉතා දුකින් දිවි ගෙවමින් කෙසේ හෝ ඒ දරුවා බිහි කළා ය. එම දරුවා ද ඇස් කන් නාසාදිය විකාර ලෙස පිහිටි කුරු වකුටු විරූපියෙක් විය. මේ දරුවා රැගෙන යන මවට කිසිවක් නොලැබුණේ ය. දරුවා නවතා ගිය විට යන්තම් දවස යැපෙන්නට මුදලක් ලැබේ. ඇය මෙසේ ඒ දරුවාට ඇවිද කියාගන්නට හැකිවන කුරු අමාරුවෙන් පෝෂණය කොට දරු සෙනෙහස කෙතරම් වුවත් ජීවත් වීමේ අපහසුව නිසා ඔහුට ම යමක් සිඟාගෙන ජීවත්වනු කියා මුදා හැරියා ය. ගෙන්ගෙට ගොස් සිඟාගෙන කන මේ දරුවා දිනක් මූලසිරි සිටුවරයාගේ මැදුර අසලට ද පැමිණියේ ය. මූලසිරි සිටුවරයාගේ කුඩා දරුවෝ මොහු දැක තැනිගෙන හඬන්නට වූහ. එවිට ඒ සිටුවරයාගේ සේවකයෝ ඔහුට තලා පෙළා කසළ ගොඩකට ඇද දැමූහ. මේ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අනද තෙරුන් සමඟින් ඒ අසලින් පිඬු පිණිස හැසිරෙති. මේ සිදුවීම දුටු උන් වහන්සේ සිනහ පහළ කළහ. ඊට හේතුව වදාරන්නට පෙර බුදුරජාණන් මූලසිරි සිටුවරයා එතැනට කැඳවන්නට නියම කළහ. ඒ මොහොතේ බුදු අනුභව දැක බලාගන්නට මහජනතාවක් ද එතැනට රැස්වූහ. අනතුරුව උන්වහන්සේට මූලසිරි සිටුවරයා අමතා ඔබ මොහු හඳුනන්නෙහි දැයි ඇසූහ. ඔහු නැතැයි කී විට මේ ඔබේ මියගිය පියා යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේ නම් මා ඔබට ඔප්පු කරවන්නෙමි කියා සැඩොල් දරුවාට පෙර නමින් ම කථාකොට ආහන්ද සිටුවරයා, ඔබේ පංච මහා නිධානය මේ දරුවාට පෙන්වන්නැයි කීය. ඒ මොහොතේ ජාතිස්මරණ ඥානය පහළවී සිටි හෙයින් හේ දිවගොස් පස්තැනක පොළොව පහුරු ගා පංච මහා නිධානය දක්වී ය. ඒවා භාරවා බැලූ මූලසිරි සිටුවරයාට සත්‍ය පිළිගන්නට සිදුවිය. හෙතෙම එතැන් සිට තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයෙකු බවට පත්විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ නිමිති කොට මේ ගාථා දේශනාව දේශනා කළ සේක.

පුත්තාමඤ්චි ධනමමඤ්චි - ඉති බාලො විහඤ්ඤති
අත්තාහි අත්තනො නඤ්චි - කුතො පුත්තා කුතො ධනං

පදාර්ථ:-

පුත්තා මෙ අඤ්චි, මට පුතුන් ඇත කියා ද; ධනං මෙ අඤ්චි මට ධනය ඇත කියා ද; බාලො, අනුවණයා; විහඤ්ඤති, ඔවුන් මත්තේ ම හැපෙයි, නැසෙයි; අත්තාහි අත්තනො නඤ්චි අන්තිමේ දී තමාට තමාවත් පිහිටට නැතිවිට; කුතො පුත්තා කුතො ධනං, ඒ පුතුන්ගෙන් හෝ ධනයෙන් කවර පිහිටක් ද;

විචරණය:-

පරලොච ගැන හැඟීමක් නැති අනුවණ මිනිස්සු පුත්‍ර කෘෂ්ණාවෙන් හා ධන කෘෂ්ණාවෙන් ඒ වෙනුවෙන් ම දිවා රැ දියෙහි ගොඩබිම මහමග ආදී තැන්වල රැකියා කරමින් වෙහෙසෙති. ඔවුහු බොහෝ දෙනෙක් පරලොච සඳහා කිසිදු පින්ක් දහමක් නොකරති. සමහර මසුරෝ මෙලොච යුතුකම් වත් ඉටු නොකරති. අන්තිමේ දී මිය ඇදෙන දවසට ඔහු ළඟ කිසිවක් නැත. ඔහු මරණ දුකින් ගලවා ගන්නට හෝ පරලොච දුගතියෙන් ගලවාගන්නට ඒ දූ පුත්තුවන් ඒ ධනයවත් සමත් නොවෙත් මන්ද, ඔහු තමාට තමාවත් පිහිටක් කර නොගත් කල අනුන්ගෙන් කවර පිහිටක් ද?

4.5.1.4. තමාගේ අනුවණකම හඳුනන්නා පණ්ඩිතයෙකි

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර දෙවරම් වෙහෙර වැඩවසන සමයක ගැට කපන සොරුන් දෙදෙනෙක් වූහ. ඔවුහු දිනක් ගැට කපන අදහසින් ම දෙවරම්වෙහෙරට ගොස් බණ අසන පිරිස අතර හිඳගත්හ. ඉන් එක් අයෙක් කරන්නට ආ සොරකම අමතක වී හොඳින් බණ ඇසුවේ ය. අනෙකා එහි හිඳගත් අයගේ ඉනේ බැඳි මුදල් ගැට ගැන විමසිල්ලෙන් සිට එක් අයෙකුගේ ගැටයක් කපාගෙන ගෙදර ගියේ ය. බණ අසා සෝවාන් ඵලයට පත් අනෙකා හිස් අතින් ම ගෙදර ගියේ ය. සොරා එම සොරකමෙන් මසුරන් පහක් සොරා ගෙන තිබිණ. එය එදා දවසේ ඔවුන්ගේ යැපීමට ප්‍රමාණවත් විය. හිස් අතින් ගෙදර ගිය අතික් තැනැත්තාගෙන් අද උපයාගත් මුදල් කොහි දැයි බිරිය ඇසුවා ය. සිදු වූ සිද්ධිය ඇයට කී විට ඔබගේ අති පණ්ඩිතකම නිසා අපට සුන්බන්ව ඉන්නට සිදු වී යැයි ඇ දොස් නගන්නට වූවා ය. එවිට හෙතෙම මැයගේ අනුවණකම නිසා මා කළේ නුවණැති වැඩක් ද නැද්දැයි වටහා ගැනීමට මැයට නොහැකි යැයි සිතා නෑ හිතවතුන් සමඟ පෙරළා දෙවරම් වෙහෙරට ගොස් මේ පුවත බුදුරජුන්ට දන්වා සිටියේ ය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් දහම් දෙසා වදාළ සේක.

යො බාලො මඤ්ඤති බාලං - පණ්ඩිතො වා'පි තෙන සො බාලො ච පණ්ඩිතමානී - ස වෙ බාලො'ති වූචචි

පදාර්ථ:-

යො බාලො, යම් අනුවණයෙක්; බාලං, තමාගේ අනුවණ බව; මඤ්ඤති, දනිනම්; තෙන සො, එයින් ම හෙතෙම; පණ්ඩිතො වා අපි, පණ්ඩිතයෙකු වෙයි; බාලො ච පණ්ඩිතමානී, යම් බාලයෙකු තමා කරුණු කාරණා දන්නා පණ්ඩිතයෙකැයි සිතා සිටී ද; සවෙ බාලොති ඉති වූචචි, හෙතෙම ඒකාන්තයෙන් ම බාලයෙකැයි කියනු ලැබේ;

විචරණය:-

තමාගේ බාලකම, නොදන්නාකම පිළිගන්නා තැනැත්තා පණ්ඩිතයන් ඇසුරුකොට ඔවුන්ගේ අවවාද අනුශාසනා ලැබ මෙලෝ පරලෝ දෙලොව ම දැකිනා පණ්ඩිතයෙකු බවට පත් වේ. යන්තම් යමක් දැනගෙන හෝ තමාගේ කපටි ශූරභාවය නිසා හෝ තමා පණ්ඩිතයෙකි, වීරයෙකැයි මානසෙන් දැපී සිටින තැනැත්තා පණ්ඩිතයන් ඇසුරු නොකරයි ධර්ම ශාස්ත්‍ර ඉගෙන ඥානවන්තයෙකු බවට පත් නොවේ. බාලයන් ම ඇසුරු කරමින් බාල වැඩ ම සිදුකොට දෙලොව ම දියුණුව පිරිහෙලා ගනී. මෙසේ තමාගේ නොදන්නා බව දන්නා තැනැත්තා එනිසා ම පණ්ඩිතයෙකු වෙයි. එය නොදන්නා තැනැත්තා පණ්ඩිතයෙකැයි සිතා සිටිය ද බාලයෙක් ම වෙයි.

4.5.1.5. හැන්දක් කවදා හොද්දේ රස දැනී ද?

උදාසී තෙරුන් වහන්සේ තමා පණ්ඩිතයෙකැයි සිතා සිටිය කෙනෙකි. නිතර වාසය කෙළේ ද බුදුරදුන් වැඩ වෙසෙන විහාරයෙහි ම ය. උන්වහන්සේ සැරියුත් තෙරුන් ආදී මහ තෙරවරුන් සංඝයාට දහම් දෙසා නික්ම ගිය කල්හි ධර්මාසනයට නැග තමනුත් දන්තා කෙනෙකු බව අඟවමින් දහම් දෙසති. උන්වහන්සේ ගැන දන්තා බොහෝ දෙනා ප්‍රශ්න විමසීම් ආදියෙන් තොරව උන්වහන්සේට දහම් දෙසන්නට ඉඩහැර උපේක්ෂාවෙන් නිහඬව සිටිති. දිනක් එහි පැමිණි ආගන්තුක භික්ෂුන් පිරිසක් මේ බව නොදන මහා බහුශ්‍රැතයෙකැයි සිතා ස්කන්ධ ධාතු ආයතන පිළිබඳ ගැටලු තැන් විචාරන්නට වූහ. උදාසී තෙරණුවෝ ඒවා විසඳාගත නොහැකිව නිරුක්තර වූහ. මෙයින් විපිළිසර වූ ආගන්තුක භික්ෂුන් වහන්සේලා මේ කවරෙක් ද? බුදුරදුන් සමඟ එක ම විහාරයේ වාසය කොටත් ස්කන්ධ ධාතු ආයතන වැනි තරම් දෙයක්වත් නොදනිත් දැයි කියා ඒ බව තථාගතයන් වහන්සේට දන්වා සිටියෝ ය. උන්වහන්සේ ඒ පිළිබඳ ව ඔවුන්ට දහම් දෙසමින් මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

යාවජ්චමපි වෙ බාලො - පණ්ඩිතං පයිරූපාසති
න සො ධමමං විජානාති - දබ්බි සුපරසං යථා

පදාර්ථ:-

බාලො, සද්ධර්මය වටහා ගැනීමට අපොහොසත් අනුවණ පුද්ගලයා; යාවජ්චං අපි, දිවි ඇති තෙක් ම; පණ්ඩිතං පයිරූපාසති, බුද්ධාදී පණ්ඩිතයෙකු ඇසුරු කළත්; දබ්බි සුපරසං යථා හැන්ද සුපයෙහි රස නොදන්නා සේ; සො, හෙතෙම; ධමමං න විජානාති, ධර්මය වටහා නොගනී;

විචරණය:-

අනුවණ පුද්ගලයා බුදුරජාණන් වහන්සේ, රහතන් හෝ ආචාර්ය, උපාධ්‍යාය ආදී නුවණැත්තන් දිවිහිමියෙන් ඇසුරු කළත් බුද්ධ වචනය මෙයයි, බුද්ධ වචනය නොවන්නේ මෙයයි, කියා හෝ ආරාමයෙහි හැසිරිය යුත්තේ මෙසේ ය කියා හෝ වරද නිවරද සේවනය කළ යුත්ත නොකළ යුත්ත මේ මේ කියා හෝ නොදනී. ඒ කුමක් වැනි ද යත්, හොද්දට, ව්‍යංජනයට බැසගෙන සිටින හැන්ද එහි ලුණු ඇඹුල් ආදී රස නොදන්නා සේ ය.

මේ දේශනාව අසා ආගන්තුක භික්ෂුහු රහත් වූහ.

4.5.1.6 අනුන් ගැන සෙවීමට වඩා තමන් ගැන සෙවීම යහපත් ය

එක් කලෙක පාවෙයාක කුමාරවරුන් තිස්දෙනෙකුට තමන්ගේ ඇඳුම් ආයිත්තම් සොරාගෙන ගිය ස්ත්‍රියක සොයායන අතර කප්පාසිත වන ලැහැබේ දී බුදුරදුන් හමුවිය. මෙතැනින් ගිය ස්ත්‍රියක දුටුසේක් දැයි ඔවුන් ඇසූ කල බුදුරජාණන් වහන්සේ, වඩා වටින්නේ ස්ත්‍රියක ගැන සෙවීම ද තමන් ගැන සෙවීම දැයි අසා ඔවුන්ට දහම් දෙසූහ. එහි දී ඔවුහු ඒහි භික්ෂුභාවයෙන් පැවිද්ද ලැබූහ. තෙළෙස් ධුතාංග සමාදන් වී වනගතව විසූ ඔවුහු පසුකලෙක අනමතග්ග දේශනාව අසා රහත් වූහ.

මේ පුවත පිළිබඳ ව දිනක් දම්සහා මණ්ඩපයට රැස්වූ හිඤ්ඤාන අතර කතාබහක් ඇතිවිය. මේ හිඤ්ඤාන මෙතරම් ඉක්මනින් ධර්මාවබෝධය කළේ කෙසේදැයි සාකච්ඡා කරමින් සිටි තැනට වැඩිම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ එපවත් අසා මහණෙනි, මොවුන් තිස්දෙනා අද පමණක් නොව පෙර භවයේදීත් සුරා ධුර්තයන්ව සිට මහා කුණ්ඩල පඬිවරයාගෙන් දහම් අසා පංචශීලයේ පිහිටියාහු යැයි කුණ්ඩල ජාතකය වදාරා ඒ හේතුව නිසා ම අදත් හුනස්නේ දී ම රහත් වූහයි දක්වා මේ ගාථාව වදාළ සේක.

**මුහුනතමපි වෙ විඤ්ඤා - පණ්ඩිතං පයිරුපාසති
බිප්පං ධම්මං විජානාති - ජීවහා සුපරසං යථා**

පදාර්ථ:-

විඤ්ඤා, අවබෝධ ඥානය ඇති නුවණැත්තා; මුහුනතං අපි, මොහොතක් පමණ වුවත්; පණ්ඩිතං පයිරුපාසති, නුවණැත්තෙකු ඇසුරු කරන්නේ ද හෙනෙම; බිප්පං එව, වහා ම; ධම්ම විජානාති, ධර්මය දැනගන්නේ ය. කෙසේ ද යත්; "සුපරසං ජීවහා යථා, සුපයෙහි ලුණු ඇඹුල් රස වහා දැනගන්නා දිව මෙනි;

විචරණය:-

උද්ඝට්ඨිතඥ හෙවත් ඇසුණු සැණින් කරුණු අවබෝධ කරගන්නා ද, විපච්ඡිතඥ හෙවත් පුරුදු පුහුණු කිරීමෙන් හදාරා කරුණු තේරුම්ගන්නා ද ඤෙය්‍ය හෙවත් නිතර ම පසු පසින් සිට කියාදීමෙන් සිහිපත් කිරීමෙන් ඉතා අමාරුවෙන් කරුණු අවබෝධ කරන්නා ද පද පරම හෙවත් මුනින් නැවූ කළයකට වතුර වත් කරන්නාක් මෙන් මෙකී කවර ක්‍රමයකින් වත් අවබෝධ නොකරන්නා දැයි අවබෝධ කිරීමේ ශක්තිය අනුව පුද්ගලයෝ සතරදෙනෙකි. එයින් පළමු තුන්දෙනා පෙර පින් ඇති, යම් යම් තරමකට සහජ නුවණ ඇත්තන් ය. සුපයෙහි ලුණු ඇඹුල් රස දිව ගැ පමණින් සුපරස දැන ගන්නා වැනි පළමු ගණයේ උද්ඝට්ඨිතඥ පුද්ගලයා මේ ගාථාවෙන් අදහස් කරන ලදී. මීට පෙරකී ගාථාවෙන් කියවුනේ කිසිසේත් අවබෝධ කිරීමට අසමත් සතරවැනි පදපරම පුද්ගලයා ගැන ය.

4.5.1.7. පච්චි කරන්නාගේ සතුරා තමා ම ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහනුවර වේළවනාරාමයේ වැඩ වසන සමයේ සුප්පබුද්ධ නම් කුෂ්ට රෝගියෙක් විසි ය. හෙනෙම මහජනයා තමා පිළිකුල් කරන හෙයින් පිරිස් මැදට නොයයි. දිනක් බුදුරදුන් දහම් දෙසන තැන පිරිස් කෙළවර හිඳ හෙනෙම බණ අසා සෝවාන් වූයේ ය. තමා ලැබූ මගපල පිළිබඳ බුදුරදුන්ට දන්වීමට ඔහුට උවමනා වුවත් මහජනයා මැද එය කළ නොහැකි විය. එනිසා පිරිස නැති අවස්ථාවක හෙනෙම බුදුරදුන් බැහැදකීමට වෙහෙරට යමින් සිටියේ ය. මේ බව දක ඔහු සැබවින් ම සෝවාන් වූවෙකුදැයි පිරික්සීමට සිතු සක් දෙවිඳු වෙස් වලාගෙන අතරමග සිට සුප්පබුද්ධ ඔබ දුගියෙකි මම ඔබට අපමණ ධනය දෙමි. බුදුන් බුදුන් නොවේ ය, දහම දහම නොවේ ය, සඟුන් සඟුන් නොවේ යැයි ද, බුදුන් දහම් සඟුන් ගෙන් මට එලක් නැතැයි කියවයි ද කීය. එවිට සුප්පබුද්ධ වෙස් වලාගත් ශක්‍රයා අමතා විලිඛිය නැති අන්ධබාලය, ඔබ වැන්නෙකු මා සමඟ කථා කිරීමටවත් නොවටින්නේ ය. මම දිලීන්දෙක් නොවෙමි. යම් ස්ත්‍රියකට හෝ පුරුෂයකුට ශ්‍රද්ධාව, ශීලය, හිරිය, ඔක්තප්පය, ශ්‍රැතය, ත්‍යාගය, ප්‍රඥාව යන මේ

සප්ත ආර්යධනය වේ නම් ඔහු දිළින්දෙක් නොවේ. ඔහුගේ ජීවිතය හිස් නැත. මා වෙත මේ ධන හත ම තිබේ. එහෙයින් බුදු, පසේබුදු ආදී කිසි කෙනෙක් මා දිළින්දෙකැයි කියා නොකියති යි කිය. ඒ ඇසූ ශක්‍රයා බුදුරදුන් වෙත ගොස් ඔහුට පෙර ඒ පුවත දැන්වී ය.

සුඵපබුද්ධ කුට්ඨි ද බුදුරදුන් හමු වී වැඳ තමා ලැබූ ගුණ විශේෂය දන්වා පෙරළා යාමට පිටත් විය. අතරමග දී තරුණ වැස්සියකගෙන් පහර ලැබ හේ කලුරිය කළේ ය. මේ වැස්සිය යක්ෂණියකි. ඇය මේ ආකාරයෙන් ම පුක්කුසාතිය ද බාහිය දාරුවීරිය ද තම්බදායීක, වොරසාතක යන මේ සිව්දෙනා ම ඇත මරා දමුවාය. ඇය මේ ක්‍රියාව ආත්මභාව සියයක සිට කරගෙන ආවකි.

දම්සභා මණ්ඩපයේ සිටි හික්ෂුන් වහන්සේලා මොහු කුෂට රෝගියෙකු වීමත්, මෙසේ අකාලයේ මියයාමත් කෙසේ සිදුවී දැයි බුදුරදුන්ගෙන් විමසූහ. එහි දී උන්වහන්සේ ඔහු කුෂ්ඨ රෝගියෙකු වූයේ තගරසිඛි පසේ බුදුන් දැක කෙළ ගසා කළ අපහාසයක් නිසා ය. ඔහු මරා දමූ ගවදෙන යක්ෂණියකි. මෙකී සතර දෙනා ම පෙර භවයක සිටු පුතුන් සිටු දෙනෙකු ව සිට දිනක් එක්තරා නගරසෝහිනී ගණිකාවක උයනකට ගෙනගොස් ධනය දී කම් සැප විඳ නැවත ඇය මරා දමා ඇයට දුන් සියලු ධනය ආපසු පැහැර ගත්හ. මේ ගැන වෙර බැඳගත් එම ස්ත්‍රිය මම හමුවන තැනක දී යකිනියක වී නුඹලා මරන්නෙමියි අධිෂ්ඨාන කළා ය. මේ අනුව මොවුන් සිටු දෙනා නිරයේ පැසෙමින් තම තමන් කළ පාප කර්මයේ පවිටු විපාක සසර දිගුකාලයක් විඳ මේ අවසාන ආත්මභාවයේ දීත් එහි විපාක ලදහ යි වදාරා මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

වරනති බාලා දුමමධා - අමිතෙනනෙව අත්තනා
කරොන්තා පාපකං කමමං - යං හොති කටුකප්පලං

පදාර්ථ:-

බාලා, මෙලොව පරලොව දියුණුව නොදන්නා වූ; දුමමධා, අනුවණයෝ; අත්තනා අමිතෙනනෙව: තමාටම සතුරෙකු මෙන්; කටුකප්පලං, කටුක විපාක ගෙන දෙන; පාපකං කමමං, පවුකම්; කරොන්තා, කරමින්; වරනති, හැසිරෙති;

විචරණය:-

මෙලොව පරලොව දෙලොව ම දියුණුව නොදන්නෝ බාලයෝ ය, ඔවුන් යහපත අයහපත දෙකෙහි වෙනස හෝ විපාක නොදන්නා බැවින් හා නොපිළිගන්නා බැවින් අනුවණයෝ ය. ඔවුන් නිතර ම හැඩි දැඩිකම් ලෙස හෝ පළිගැනීම් ලෙස හෝ විනෝදය පිණිස හෝ කරන්නේ තමාට ම කටුක විපාක දෙන පවුකම් ය. ඒවා කරමින් ජීවත්වීම තමාගේ පරම සතුරෙකු හා ජීවත් වීමක් වැනි ය.

4.5.1.8. කමාට ම පසුතැවිල්ලට හේතුවන දේ කරගන්නේ මන්ද?

බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරම් වෙහෙර වැඩ වසන සමයෙහි සැවැත් නුවර එක් ගොවියෙක් විසී ය. හෙතෙම සැවැත් නුවරට නුදුරු තැනක කෙතක් කරයි. දිනක් භොරු ඒ නුවර ධනවත් පවුලක ගෙයක් බිඳ රන්රුවන් පැහැරගෙන රාත්‍රියෙහි ම ඒ කුඹුරෙහි හිඳ ධනය බෙදා ගන්නෝ ය. එයින් එක් සොරෙක් අනෙක් අයටත් භොරෙන් කහවනු දහසක මල්ලක් ඔඩොක්කුවේ සඟවාගෙන හිඳ නැගිට යනවිට එය වැටී අමතක වී ගියේ ය. පසුදා උදෑසන මහා කරුණාවෙන් ලොව බලා වදාරණ බුදුරජාණන් වහන්සේට මෙම කුඹුර හිමි ගොවියා දිවැසින් පෙනුනේ ය. ඔහු අද අමාරුවක වැටෙන බව දනගත් උන්වහන්සේ අනඳ තෙරුන් සමඟ ඒ කුඹුර මැදින් පිඬු පිණිස වැඩම කළහ. ගොවියා ද උදෑසනින් පැමිණ සී සාමීන් සිටියේ ය. කහවණු මල්ල ඇති තැන නැවතුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් අමතා ආනන්ද සර්පයෙක් පෙනේදැයි ඇසූහ. අනඳ තෙරණුවෝ ද එසේ ය ස්වාමීනි මහා විෂ ඇති සර්පයෙක් දකිමි යි පිළිතුරු දුන්හ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද එපමණක් වදාරා අනඳ තෙරුන් සමඟ පිටත්ව ගියහ. ගොවියා ද බුදුරදුන් වදාළ සර්පයා කොහිදැයි කෙටිටක් රැගෙන එහි ගොස් කහවනු මල්ල දෑක බුදුරදුන් පවසන්නට ඇත්තේ මේ ගැන යැයි සිතා එය රැගෙන පස්වලින් වසා දමා නැවත සී සාන්තට පටන් ගත්තේ ය. මිනිස්සු ද රැ පහන් වූ කල්හි මේ සොරකම ගැන දැනගෙන සොරුන් ගිය පියවර අනුව ගොස් ඔවුන් මුදල් බෙදාගත් තැන හඳුනාගෙන එහි තිබූ කහවණු මල්ල ද සොයාගත්හ. එසේ ම එහි තිබූ ගොවියාගේ අභිසලකුණු ද දෑක “මොහු රාත්‍රියේ ගෙවල් බිඳ දවල්ට කුඹුරු කොටන්නේ” යැයි කියා දැන් බැඳ රැගෙන ගොස් රජුට දක්වූහ. බඩුත් සමඟ භොරා අසුවූ හෙයින් ඔහුගේ හිස සිඳින්නට රජු නියම කළේ ය. ඔහු කස පහර කමින් වධකස්ථානයට යන අතර ආනන්ද සර්පයා දුටුවා ද මහ විෂ ඇති සර්පයෙක් දුටුවෙමි යි යන මේ කියමන දොඩවමින් යයි. එවිට රාජපුරුෂයෝ නුඹ මේ කියන බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අනඳ තෙරුන්ගේත් කතාව කුමක්දැයි විමසූහ. රජුට ම කියන්නෙමි යි ගොවියා කීවේ ය. රාජපුරුෂයෝ නැවත ඔහු රජු වෙත ගෙන ගොස් පුවත සැල කළහ. එවිට රජතුමා මොහු තුන්ලෝකාග්‍ර බුදුරජාණන් වහන්සේ සාක්ෂියට ඉදිරිපත් කරයි එනිසා එය හරිහැටි දැනගන්නා තුරු මට මේ දඬුවම දීමට නොහැකියැයි සිතා ගොවියාත් සමඟ බුදුරදුන් හමුවට ගියේ ය. එහිදී ස්වාමීනි ඔබවහන්සේ උදෑසන මොහුගේ කුඹුරට වැඩිසේක් ද එහිදී මේ කියන ආකාරයෙන් අනඳ තෙරුන් සමඟ සාකච්ඡාවක් සිදුවීදැයි විචාලේ ය. මහරජ එය සැබෑවැයි බුදුහු වදාළහ. එවිට රජතුමා ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ සාක්ෂිය නොවී නම් අද මොහුගේ දිවි තොර වන්නේ ය. නුඹ වහන්සේ නිසා අද මොහු දිවි ලද්දේදැයි කීවේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද එය නිමිති කරගෙන මෙම ගාථාව වදාළ සේක.

**න තං කමමං කතං සාධු - යං කතවා අනුතප්පති
යසස අසසුමුඛො රොදං - විපාකං පටිසෙවති**

පදාර්ථ:-
 යං කතවා, යම් කර්මයක් කොට; අනුතප්පති, පසුතැවෙන්නට සිදුවේ ද; යසස විපාකං, යම් කර්මයක විපාක; අසසුමුඛො, කඳුලුපිරි මුහුණින්; රොදං, හඬමින්; පටිසෙවති, විඳින්නට සිදුවෙයි ද; තං කමමං, එබඳු කර්මය; න කතං සාධු, කිරීම යහපත් නොවේ;

විවරණය:-

නිරය ආදී දුගතියෙහි ඉපදීමට හේතුවන දුක්ඛදායක කර්ම කළ නැතැත්තා පසුව තමා කළ ඒ කර්මය පිළිබඳ කිසිදා සතුටු නොවේ. එහි විපාක විඳින දවසට හඬා වැළපෙමින් විපාක විඳී. එ නිසා ඒ බව කල් ඇතිව දැන දහමෙන් ඉගෙනගෙන එබඳු කර්ම නොකර සිටීම කළ යුත්තේ ය.

4.5.1.9 සුවඳ මලින් මුනිඳු පුදා රාජ්‍ය සම්මාන ලැබූ මල් වෙළෙන්දා

රජගහනුවර සුමන නම් මාලාකාරයෙක් විය. හෙතෙම දිනපතා බිම්බිසාර රජුට උපස්ථාන පිණිස සමන් මල් නැලී අටක් සපයයි. එයින් ඔහුට කහවනු අටක් හිමි වෙයි. එක් දවසක් ඔහු මල් රැගෙන නගරයට පිවිසෙන විට ම බුදුරජාණන් වහන්සේ සවණක් ගණ රැස් විහිදුවමින් මහත් බුද්ධානුභාවයෙන් මහ සඟන පිරිවරා රජගහනුවරට පිඬු පිණිස පිවිසි සේක. සාමාන්‍යයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩින්නේ එබඳු රැස් විහිදෙන්නේ නැතිව සාමාන්‍ය රහතන් වහන්සේ කෙනෙකු ලෙසිනි. එහෙත් එදින උන්වහන්සේ සවණක් රැස් විහිදුවමින් වැඩිසේක. සුමන මාලාකරුද රන් පහන් කුළුණක් සේ දෙතිස් මහා පුරුෂ ලකුණින් හා අසුවක් අනුවාඤ්ජන අසිරියෙන් බබලන බුදුරජුන් දැක අතිශයින් ප්‍රීතියට පත්වී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කෙබඳු උපහාරයක් කරමි දැයි හේ කල්පනා කළේ ය. ඒ මොහොතේ වෙන කළහැකි කිසිවක් නොවූ බැවින් තමා රැගෙන ආ සමන් මල්වලින් බුදුන් පුදන්නට සිතී ය. ඒ සමඟම ඔහුට රජතුමා සිහිවීය. මේ මා දිනපතා රජතුමාට සපයන මල් ය. මෙය නොලැබුණ හොත් රජතුමා මා නසා දමීම හෝ සිරගේ දමීම හෝ රටින් පිටුවහල් කිරීම කරනු ඇත. කුමක් කරමි දැයි මොහොතක් කල්පනා කළ හෙතෙම රජතුමා මා නැසුවත් සිරකළත් කම් නැත. රජතුමා මට දුන්නත් දෙන්නේ මේ ආත්මභාවයේ ජීවත්වීමට ධනය පමණකි. එහෙත් බුදුරජුන්ට කරන පූජාව එසේ නොවේ. කල්ප කෝටි ගණන් හිතසුව පිණිස පවතින්නේ ය. මෙසේ සිතා හෙතෙම තම ජීවිතය ම බුදුරජුන්ට පරිත්‍යාග කොට සතුටින් ඔද වැඩී ගිය සිතින් මල් දෙමීමක් බුදුරජුන්ට ඉහළින් විසුරුවා දමී ය. එය බුදුරජුන්ට ඉහළින් වියනක් සේ සිටියේ ය. තවත් මල් දෙමීමක් දකුණු පසට විසුරුවාලී ය. එය මල් තිරයක් සේ සිටියේ ය. මෙසේ විසුරුවන විසුරුවන මල් බුදුරජුන් වටා උඩුවියන් වටතිර පාවාඩ සේ සෑදී සිටියේ ය. මෙසේ මල් නැලී අට සතර දෙසින් බුදුරජුන් වියනකින් වසා සිටියේ ය. බුද්ධ ශරීරයෙන් සවණක් සන බුද්ධ රශ්මි මාලා විහිදුණි. මේ ප්‍රාතිහාර්ය දකින්නට මුළු නුවර වැසි දහස්ගණන් ජනයා මහ මඟට රැස්වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේත් මාලාකාරයාගේ ගුණ ප්‍රකට වන පරිදි තුන්ගව්වක් පමණ වූ මාර්ග යෙහි ම බෙරහඬ මධ්‍යයේ වැඩී සේක. මාලාකාරයාගේ මුළු සිරුර ම පස්වනක් ප්‍රීතියෙන් පිනා ගියේ ය. බුදුරජුන් පසුපස මද දුරක් ගිය හෙතෙම බුදුරජුන්ට ස්තුති පූජා කොට වැඳ හිස් වූ මල් කුඩයන් රැගෙන ගෙදර ගියේ ය.

හිස් අතින් එන ඔහු දුටු භාර්යාව මල් කොහිදැයි ඇසුවා ය. බුදුරජුන්ට මල් පූජා කළ බව හා එයින් ඇති වූ ප්‍රාතිහාර්ය පිළිබඳ සියලු පුවත් හෙතෙම ඇයට හෙළිකොට තවමත් ඒ මල් වියන් වටතිර පාවාඩ පිට වඩින බුදුරජුන් සමඟ මහජනතාව පෙරහරින් යති. ඔය ඇහෙන්නේ එම නින් නාදය යි පැවසී ය.

ඔහුගේ අනුවණ බිරිය සැදහැත්තියක් නොවූවා ය. ඇය ඔහුට බැණ දොඩා රජුගෙන් විපත් වේ යැයි බියෙන් දරුවනුත් සමඟ ඔහු අතහැර දමා පලා ගියා ය. පළමුව ම

රජගෙදරට ගිය ඇය බිම්සර රජු බැහැදක තමාගේ ස්වාමියා කළ වරද ගැන කියා තමා ඔහු අතහැර ආ බව කීවා ය. බුදුරදුන් දුටු පළමු අවස්ථාවේ ම සෝවාන්ව සිටි මහරජතුමා ඇගේ අනුවණකම ගැන නුවණින් දැක කිපුණු ආකාරයක් අඟවා ඔබ ඔහු අතහැර දමා පැමිණීම හොඳයි. මගේ මල් පුජා කළ ඔහුට කළ යුතු දේ මම දනිමි, යි කියා ඇය පිටත් කොට යවා එවෙලේ ම පිටත්ව බුදුරදුන් වඩනා මඟට ගොස් උන්වහන්සේ සමඟ ම නගරය ප්‍රදක්ෂිණා කළේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මාළිගාව අසලට වැඩම කළ විට රජු උන් වහන්සේගේ පාත්‍රය ගෙන රජ ගෙට වඩින ලෙස ඇරයුම් කළේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ සුමනමාලාකාරයාගේ ගුණ ප්‍රකට කරවනු පිණිසත් දහස් ගණන් මහජනතාවගේ සුබසෙක පිණිසත් රජ මිදුලේ ම වැඩ සිටියහ. ඒ අනුව මහරජතුමා රජ මිදුලේ මණ්ඩපයක් තනවා බුදුරදුන් වඩා හිඳෙව්වේ ය. මල්වලින් සැදුණු වියන් එලෙස ම බුදුරදුන් වටකොට සිටියේ ය. මහරජතුමා බුද්ධ ප්‍රමුඛ මහ සඟරුවනට මහදන් පිළිගැන්වී ය. දන් වළඳා අවසානයේ උන් වහන්සේ අනුමෝදනා කොට පෙර සේ ම මල් වියන් මැදින් මහජනයා පිරිවරාගෙන ම පෙරළා විහාරයට වැඩම කළ සේක.

මේ අතර මහ රජතුමා සුමන මල්කරු කැඳවා මට ගෙනා මල් අට මීට බුදුරදුන්ට පිදුවේ කෙසේ දැයි තොරතුරු විචාලේ ය. මල්කරු ද ස්වාමීනි, කමා කළ මැනව බුද්ධ මහිමය දුටු මා ඔබවහන්සේ හිසගසා දමුවත් කමක් නැතැයි සිතා ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් පිදුවෙමි'යි පිළිතුරු දුන්නේ ය. එවිට රජු ඔබ මහා පුරුෂයෙකි. ඔබ කර ඇත්තේ මා විසින් කළ යුතු පුජාවකි'යි කියා මල් අටමීට වෙනුවට ඇතුන් අසුන් දසී දස්සන් ද ගම්වර අටක් යන මේ සියලු දේ ම අට බැගින් ද කහවනු අට දහසක් ද සමඟ සබ්බට්ඨක නම් පරිත්‍යාගයක් කළේ ය.

අනද තෙරණුවෝ මේ සා මහත් වූ ප්‍රාතිහාර්යය ද රජතුමාගෙන් සුමන මාලාකාරු ලද පරිත්‍යාගය ද පිළිබඳ තොරතුරු දැන, ස්වාමීනි, මල්කරුගේ පුජාවේ අනුසස් කෙබඳුවේදැයි විචාළහ. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්දය, මෙය එසේ මෙසේ පුජාවක් නොවේ. මොහු විසින් මෙය මා කෙරෙහි ජීවිත පුජාවෙන් කරන ලද්දෙකි. මේ පිනෙන් හෙතෙම කල්ප ලක්ෂයකට දුගතියකට නොයන්නේ ය. දෙවිමිනිසුන් අතර ම සැරිසරා මහත් වූ පින්පල විඳ සුමන නමින් පසේ බුදුවරයෙකු වන්නේ යැයි වදාළහ.

එදින සවස දම් සභාවට රැස් වූ හික්ෂුන් අතර ද කතාබහ වූයේ මේ ගැන ම ය. අනේ මහ පුදුමයකි. මේ මල්කරු ජීවමාන සම්බුදුන් කෙරෙහි ජීවිත පුජාවෙන් කළ මහ පිනක මහිම, එවෙලේ ම හෙතෙම මහරජතුමාගෙන් සබ්බට්ඨක නම් ත්‍යාගයක් ලැබුවේ නොවේදැයි, කතාවක් ඇතිවිය. ඒ මොහොතේ දම්සභාවට වැඩම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කතා අසා මහණෙනි, යම් ක්‍රියාවක් කිරීමෙන් පසුතැවිල්ලක් ඇති නොවේ නම් සිහිකරන හැම මොහොතක ම සතුටක් ම ප්‍රීතියක් ම උපදී නම් එබඳු ක්‍රියා ම කළ යුත්තේ යැයි වදාරා මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

**තඤ්ච කමමං කතං සාධු - යං කඤ්චා නානුතප්පති
යසස පතීතො සුමනො - විපාකං පටිසෙවති**

පදාර්ථ:-

යං කක්ඛා, යම් යහපත් ක්‍රියාවක් කොට; නානුකප්පති, පසුතැවිල්ලක් නොවේ ද; පතීනො, පරලොවදිත්; සුමනො, සතුටු සිත් ඇත්තේ; විපාකං පටිසෙවති, විදින්නේ ද; තං කමමං කතං සාධු, එබඳු පිංකම් කිරීම යහපති;

විචරණය:-

එක හිතීන් ම පින්කම් කළ තැනැත්තා “ඉධ නඤ්ඤි පෙවච නඤ්ඤි” ආදී ගාථාවෙන් කියවෙන පරිදි මම මෙබඳු පින්කමක් කළෙමි යි මෙලොවදී ඒ පින්කම සිහිවන හැමවිට ම සතුටුවෙයි. ප්‍රීතියෙයි. කිසිවිටකත් ඒ පිළිබඳ පසුතැවිලි නොවෙයි. පරලොව සුගතියට ගොස් එහි සැප විපාක විදින අතර වඩ වඩාත් සතුටු වෙයි. එසේ නම් කළ යුත්තේ එබඳු පින්කම් ය.

4.5.1.10 උමතු කාමයෙන් පොළොව පලාගෙන නිරයට ගිය තරුණයා

උප්පලවණ්ණා මහ තෙරණිය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අග්‍ර ශ්‍රාවිකාවකි. ඒ තෙරණිය පදුමුත්තර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සමයෙහි ඒ සඳහා ප්‍රාර්ථනා ඇතිව කල්ප ලක්ෂයක් පෙරැම් පුරමින් දෙව් මිනිස් දෙගතියෙහි සැරිසරා අප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සමයෙහි සැවැත් නුවර සිටු කුලයක උපන්නා ය. ඉතා රූමත් සිටු කුමාරිකාවක වූ ඇය නිලුපුල් මල් ගැබක අසිරිය හා සමාන පැහැපත් රූ සපුවකින් හෙබියා ය. නිසි කල වයස පැමිණි කල්හි ඇයට රජවරුන්ගෙන් සිටුවරුන්ගෙන් විවාහ යෝජනා ගලා එන්නට විය. එය පිය සිටුතුමාට මහත් ගැටළුවක් විය. කිසිවකු අමනාප කරගැනීමට නොරිසි වූ හෙතෙම ඇය පැවිදි කරවන්නට සිතී ය. ඒ ගැන විමසූ සැණින් උප්පලවණ්ණ කුමරියගේ සිත ප්‍රීතියෙන් පිනා ගියේ ය. පෙරැම් පුරා අවසන් අත් බවයෙහි ඉපිද සිටි ඇයට පියාගේ ඒ වචනය කණෙහි මී පැණි වත්කරන්නාක් මෙන් විය. අනතුරුව සිටුතුමා ඇය මෙහෙණවරකට කැඳවා ගෙන ගොස් පැවිදි කරවී ය.

පැවිදි වී නොබෝ දිනකින් ම උප්පලවණ්ණා තෙරණියට පොහොයගෙයි වතාවත් පැවරිණි. එතුමිය පොහොය ගේ ඇමැද පහන් දල්වා ඒ පහන් එළිය දෙස ම බලාගෙන තේජෝ කසිණ සමාපත්තිය උපදවා එය ම පාදක කොටගෙන සිව්පිළිසිඹියා සහිත පංච අභිඥාවන්ගෙන් සමන්විත රහත් බවට පැමිණියා ය. පසු කලෙක එතුමිය අන්ධ වනයෙහි වාසය කරන්නට වූවා ය. ඒ වන විට හික්ෂුණීන්ට ආරණ්‍ය වාසය තහනම් කොට නොතිබුණි. එහෙයින් ඇය ද වනයෙහි රෙදිවලින් වටකොට තනාදුන් කුඩා කුටියක පණවාදුන් කුඩා ඇඳක වාසය කළා ය.

දිනක් එතුමිය සැවැත්නුවර පිඬු පිණිස හැසිර පෙරළා සිය කුටියට පැමිණියා ය. මේ අතර ගිහිකල මාමාගේ පුතෙකු වූ ඇ කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව සිටි නන්ද නම් තරුණයෙක් රාගයෙන් උමතුව කල් ඇතිව පැමිණ ඇඳයට සැඟවී සිටියේ ය. ඒ බව නොදත් තෙරණිය කුටියට පිවිස දොරවසා ඇඳෙහි හිඳගත්තා පමණි. මේ සාහසිකයා ඇගේ ඇඳ මතට නැගී අනුවණය, ඔබ නොනැසෙව'යි කියමින් තෙරණිය කොතෙකුත් වළකද්දී ම ඇය දූෂණය කොට පලා ගියේ ය. තෙරණියගේ ගුණ මහිමය නිසා ඇයට කළ මේ පොළොව නුහුලන අපරාධය ඔහුට මගදීම පල දී පොළොව පලාගෙන ගොස් අවිච්චි මහා නරකාදියෙහි උපන්නේ ය.

එතුමිය මේ පුවත හික්ෂුණින්ට දන්වුවා ය. හික්ෂුණින් එය හික්ෂුන්ට ද හික්ෂුන් වහන්සේලා එය බුදුරජාණන් වහන්සේට ද දන්වූහ. උන්වහන්සේ ඒ පුවත අසා මහණෙනි, අනුවණ බාලයා පවිකම් කරන විට එය මී පැණි මෙන් මිහිරියැයි සිතා කරයි. එහෙත් විපාක විඳින විට මහා දුකකට වැටේ යැයි පූර්ව අපර සන්ධි ගලපා මෙ ගාථාව වදාළ සේක.

**මධුවා මඤ්ඤති බාලො - යාව පාපං න පවචති
යදා ච පවචති පාපං - අථ බාලො දුකං නිගච්ඡති**

පදාර්ථ:-

යාව, යම්තාක්; පාපං න පවචති, කෙනෙකු කළ පාපයක් විපාක නොදේ ද එතෙක්; බාලො; බාලයා; මධුවා මඤ්ඤති,; මී පැණි මෙන් පාපය මිහිරියැයි සිතයි; යදා ච, යම් කලෙක; පාපං පවචති, ඒ පාපය විපාක දෙයි ද; අථ, එකල්හි; බාලො දුකං නිගච්ඡති, ඒ බාලයා මහත් වූ දුකට පත් වන්නේ ය;

විචරණය:-

කරන කලට පවි මීරිය මී සේ යනුවෙන් දැක්වෙන පරිදි නරක පවිකම් කරන තැනැත්තාට ඒ අවස්ථාවේ දූනෙන්නේ මහා මිහිරිකි. සතුටකි. එහෙත් ඔහු හෝ ඇය, ඒ මිහිරි විඳින්නේ ලිපගිනි මොලවන තෙක් දිය සැලියේ සතුටින් රඟන කකුළුවකු මෙනි. තමා කළ පාපයේ රඟ දූනෙන්නේ එහි විපාක දූනෙන විට ය. විශේෂයෙන් හික්ෂු, හික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා යන සිල්වතුන් කෙරෙහි කළ පාපය ආනන්තරය පාපයක් මෙන් දරුණු ය.

මෙම සිදුවීමෙන් පසු මහජනයා අතරත් පාඨග්ජන හික්ෂුන් අතරත් කටකතා පැතිරෙන්නට විය. රහතන් වහන්සේලා වුවත් කම්සැප ඉවසනවා ඇත. මන්ද ඔවුන් දිඹුල් ගස් වැනි හෝ හුඹස් වැන්නෝ නොවෙති. ලෙයින් මසින් හැදුනෝ නොවේ ද යනුවෙනි.

දම් සභාවට වැඩම කළ බුදුරදුන් මේ කතා බහ අසා මහණෙනි, නෙළුම් පතක වැටුණු දිය බිඳුවක් හෝ ඉඳිකටු තුඩක රඳවන්නට යන අබ ඇටයක් හෝ එහි නොදැඳෙන්නේ යම් සේ ද එසේ ම රහතුන්ගේ සිතෙහිත් වස්තු කාම ක්ලේශ කාම මේ දෙයාකාර කාමයන්ගෙන් එකක්වත් නොදැඳෙන්නේ ය. ඔවුහු එම කාමයන්හි නොඇලෙන්නාහයි.

**වාරිපොකඛර පතෙත'ව - ආරගෙරිව සාසපො
යො න ලිප්පති කාමෙසු - තමහං බුරුම් බ්‍රාහමණං**

යන ධම්මපදයේ බ්‍රාහ්මණ වග්ගයේ එන ගාථාව වදාළ සේක.

අනතුරුව බුදුරජාණන් වහන්සේ කොසොල් රජ කැඳවා මහරජ මේ සසුනේ පැවිදිවන කුල කුමරියන් වන පෙත්හි විසීම සුරක්ෂිත නැත. පව්වු පුද්ගලයන්ගෙන් ඔවුන්ට අනතුරු සිදුවිය හැක. එහෙයින් නගරය තුළ ම ඔවුන්ට වාසස්ථාන තැනවිය යුතු යයි වදාළහ. රජතුමා එය පිළිගෙන හික්ෂුණින් සඳහා නගරය තුළ ම ආරාම කරවී ය. එතැන් පටන් හික්ෂුණින්ට හුදකලාව ආරණ්‍ය වාසය තහනම් විය.

4.5.1.11 අනුන් රවටමින් බොරු තපස් රකින්නාට රහත් බව බොහෝ දුර ය.

රජගහ නුවර ජම්බුක නම් ආජීවකයෙක් විසි ය. ආජීවකයෙක් යනු එකල විසූ තවුසෙකි. විශේෂයෙන් පැවිද්ද ජීවන මාර්ගයක් කරගෙන යන අය ආජීවක යන නමින් හඳුන්වති. සෙසු ආජීවකයන් අතර මෙම ආජීවකයාගේ විශේෂත්වය වූයේ නිරුවත් භාවයත් අසුවි අනුභව කිරීමත්, තල් ඇටයකින් කෙස් උදුරා දැමීමත් බිම සැතපීමත් ය. ඔහුට මේ ජීවිතයේ දී එබඳු දුෂ්කර වුතයක් රකිමින් දුක් විඳින්නට සිදුවූයේ පෙර කාශ්‍යප බුදුරදුන් සමයේ රහතන් වහන්සේ නමකට කළ අරියෝපවාද පාපකර්මයක් නිසා ය. ඒ කෙසේද යත්,

එකල හෙනම පැවිදිව එක්තරා ගමක එක් කෙළඹි කෙනෙකු විසින් කරදුන් විහාරයක විසිය. ඒ කෙළෙඹියා ද මුත්වහන්සේට ඉතා මැනවින් සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරයි. දිනක් එක්තරා රහතන් නමක් ඒ ගමෙහි පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් මේ කෙළෙඹියාගේ නිවස වෙත ද වැඩම කළහ. උන්වහන්සේගේ ඉරියව් දැක පැහැදුණු මේ කෙළෙඹියා සිය නිවසට වඩමවා ප්‍රණීක ආහාර වැළඳවී ය. උන්වහන්සේගේ දිරාපත් සිවුර දැක සිවුරක් කරගනු පිණිස වටිනා සඵවක් පූජාකර ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේගේ කෙස් වැටී ඇත. එය කප්පවන්නට කරණවැමියෙක් එවමි. සැතපීමට ඇඳක් ද ගෙනෙමි යි කියා උන්වහන්සේට ආරාමයට වඩින්නට ආරාධනා කළේ ය.

ආරාමවාසී හික්ෂුන් වහන්සේට සිය දායක කෙළෙඹියා මේ රහතන් වහන්සේට දක්වන සත්කාර ඉවසන්නට නොහැකි විය. කෙළෙඹියා අවුත් එකී සියලු සත්කාර කොට පිටත්ව ගියේ ය. උන්වහන්සේ රහත් කෙනෙකු බව නොදත් මේ හික්ෂුව සවස් කාලයෙහි ආගන්තුක තෙරුන් වෙත ගොස් ඔබ මේ කෙළෙඹියා දුන් සාටකය අඳිනවාට වඩා නිර්වස්ත්‍රව සිටීම හොඳ ය, කෙළෙඹියා දුන් ඇඳෙහි නිදනවාට වඩා බිම වැතිරී නිදාගත්තානම් හොඳ ය, ඔහුගේ ආහාර වළඳනවාට වඩා අසුවි වැළඳුවේ නම් හොඳ ය, කරණවැමියා ලවා කෙස් කපනවාට වඩා තල ඇටයෙන් කෙස් ඉදිරුවේ නම් හොඳ ය. යන මේ සතර ආකාරයෙන් බැන වැදුණි.

රහතන් වහන්සේ ද මේ අනුවණයා මා නිසා විනාශ වන්නේ යැයි සලකා පසුදා උදැසන ම කෙළෙඹියාටත් නොදන්වා පිටත්ව ගියහ. පසුදා වෙහෙරවැසි තෙරුන් පමණක් පිඬුපිණිස වැඩිය කල අනෙක් ආගන්තුක තෙරුන් කොහේදැයි කෙළෙඹියා විමසී ය. එවිට තෙරුන් වහන්සේ මම සෑ මළ බෝමළ ඇමදීම ආදී සියලු වතාවත් කොට පිඬු පිණිස ආවෙමි. ඒ හික්ෂුව කළ කිසිවකුත් නැත. තව ම ඇඳේ වැටී නිදනවා ඇතැයි කිය. කෙසේ වුවත් නුවණැති කෙළෙඹියා ඒ වදන් විශ්වාස කළේ නැත. වෙහෙර වැසි හික්ෂුවට ප්‍රණීකාකාරයෙන් දන් වළඳවා ආගන්තුක තෙරුන්ට පිළිගන්වන ලෙස තවත් දන් පාත්‍රයක් පුරවා දුන්නේ ය. එහෙත් ඒ හික්ෂුන් වහන්සේ ඊර්ෂ්‍යාව නිසා ම දන් පාත්‍රය අතරමඟ හලා විහාරයට ගියේ ය. ගොස් දොර විවර කොට බලන විට ආගන්තුක තෙරුන් එහි නැත.

මෙම හික්ෂුන් වහන්සේ මීට පෙර අවුරුදු විසි දහසක් එක දිගට මහණදම් පිරු කෙනෙකි. ඒ භවයේ දී මේ කළ පාපකර්මය හේතුවෙන් මෙවර මහණදම් කෙළෙසී ගියේ ය. ආයු කෙළවර අවිච්ඡි මහා නරකාදියේ ඉපදී බුද්ධාන්තරයක් ම දුක් විඳ අපේ බුදුරදුන්ගේ සමයෙහි ආහාර පානාදියෙන් පොහොසත් ගෙදරක උපන්නේ ය. රහතුන්ට කළ අපරාධය හේතුවෙන් පා නඟා ඇවිදින කාලයේ පටන් බත් අප්‍රිය කරයි. තමා ම පහකරන මළ අනුභව කරයි. බිම වැතිරෙයි ළදරුකම නිසා මෙසේ කරති'යි මවිපියන් සිතුවත් වැඩිවිය පැමිණි

පසුත් ඔහුගේ හැසිරීම් වෙනස් නොවී ය. නිරුවතින් සිටී, බිම නිදයි. මළ අනුභව කරයි. මොහුගේ මේ අමුතු හැසිරීම් නිසා මාපියෝ මොහු සුදුසු ගිහිගෙට නොවේ ආජීවකයන්ට යැයි තීරණය කොට ආජීවකයන් වෙත ගෙනගොස් පැවිදි කළෝ ය. එතැන් සිට හෙතෙම තල් ඇට කැබලිවලින් කෙස් ගලවයි. බිම වැතිර නිදයි. නිරුවත් ව වෙසෙයි. සෙසු ආජීවකයන් පිඬු පිණිස යාමට කතා කළත් නොයයි. වැසිකිලියෙන් අසුවී ගෙන අනුභව කරයි. මොහුගේ මේ හැසිරීම් පිළිකුල් කළ සෙසු ආජීවකයෝ මොහු පන්නා දමූහ.

අනතුරුව මිනිසුන් මළපහ කරන ගල්තලාවක වාසයට ගිය හෙතෙම අසුවී අනුභව කරමින් එහි ජීවත් වෙයි. මනිසුන් එනවිට උඩු සුළඟට කට ඇරගෙන සිටී. ඒ මන්දයි විමසූ විට මම සුළඟ බුදින්නෙක්මි. අන් කිසි ආහාරක් නොගන්නෙමියි කියයි. මෙම රුක්ෂ ප්‍රතිපත්තිය නිසා ඔහු කෙරෙහි වඩාත් පහන් වූ මිනිස්සු මෙබඳු රහතුන් නම් ඉතා දුර්ලභ යැයි කියා කිසි අහරක් නොගන්නා හෙයින් ගිතෙල් මී පැණි වැනි ඉතා අගනා මිහිරි රස ආහර ගෙනවුත් වළඳන ලෙස පෙරැත්ත කරති. ඔවුන්ගෙන් ගැලවෙන්නට නොහැකි තැන ගෙනෙන ප්‍රණීත ආහාරවල කුසනණ අගිස්සක් තවරා ගත් බිත්දුවක් දිව ගා, දූන් මෙය රැගෙනයන්න මට මේ ඇත. මෙපමණකින් ඔබට මහත් ඵල මහා ආනිශංස ලැබේ යැයි කියා පිටත්කර යවා අසුවී ම අනුභව කරයි. මෙසේ හෙතෙම අවුරුදු පනස් පහක් ම නිරුවතින්, අසුවී කමින් කෙස් උදුරමින්, බිම නිදමින් ගත කළේ ය.

දිනක් අලුයම ලොව බලා වදාරණ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දිවැසට ජම්බුක ආජීවකයා හසුවීය. මොහුට සිව්පිළිසිඹියා පත් රහත් බවට පත්වීමට තරම් වාසනාවක් ඇත. මා මොහු වෙත යා යුතු ය. එයින් මොහුටත් තවත් බොහෝ ජනයාටත් සෙතක් වන්නේයැයි සලකා එදා සවස් වේලෙහි ජම්බුක ආජීවකයා සිටි තැනට වැඩම කළහ. එදා උන්වහන්සේ වඩින බව කල් ඇතිව ම දුටු දෙවියෝ ජම්බුක ආජීවකයා වැතිරී සිටි ගල්තලාවේ අසුවී සේදී යන ලෙස මහ වැස්සක් වැස්සවූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එම ස්ථානයට වැඩමවා ජම්බුක යැයි ඇමතුහ. ජම්බුකයන් කුපිත විය. කවුරුදැ යි ඇසූ කල මම පැවිද්දෙක්මැයි බුදුරජුන් වදාළහ. කුමට ආවේදැයි ඇසුවිට අද රැට මට විසීමට තැනක් දෙන්නැයි ඉල්ලා සිටියහ. එහෙත් ඔහුගෙන් අවසරයක් නොලැබුණි. අන්තිමේ දී ඒ අසලට ඇති වෙනත් ගල් තලාවක් පෙන්වා එහි වසන්නට අවසර ලබාගෙන එහි වැඩී සේක. එදා රාත්‍රී කාලයේ උන්වහන්සේට උපස්ථාන පිණිස ප්‍රථම යාමයෙහි සතරවරම් දෙව්වරු ද, මධ්‍යම යාමයේ සක්දෙව් රජු ද, පශ්චිම යාමයේ මහා බ්‍රාහ්මයා ද පැමිණියහ. ඒ සෑම විටක ම සතර දිසාව ම ආලෝකයෙන් බැබළී ගියේ ය. ජම්බුකට එය මහත් වූ විස්මය දනවන්නක් විය. එයින් ඔහුගේ ඔදතෙද සිදී ගියේ ය.

මෙනිසා ම පසු දා අළුයම බුදුරජුන් හමුවට ගිය හෙතෙම සතුටු සාමීවී කතා කොට ඒ වරින්වර පැමිණියේ කවුරුන්දැයි විචාලේ ය. පළමු යාමයේ පැමිණියේ සතරවරම් දෙව්වරු ය. මැදියම පැමිණියේ සක්දෙව් රජු ය. අළුයම පැමිණියේ මහබ්‍රහ්මයායි වදාළ විට ඔවුන් කුමකට පැමිණියෝදැයි ඇසී ය. තමාට උපස්ථාන පිණිස යයි උන්වහන්සේ වදාළහ. එවිට ජම්බුක මහා ශ්‍රමණය මහා පුද්ගලයකි. මම පනස් පස් වසරක් මෙහි සුළං බොමින් සිටියෙමි. මේ කිසිවෙක් මට උපස්ථාන පිණිස නොආවාහු යැයි පැවසී ය.

එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ ජම්බුකය. ඔබ සිතන්නේ මෙලොව මෝඩ ජනයා රැවටුනාක් මෙන් මාත් රැවටීමට ද ඔබ පනස් පස් වසරක් අසුවී අනුභව කරමින් “මම වාතය අනුභව කරමිනි මිනිසුන් රැවටුවේනි” යැයි වදාරා ඔහුට පෙර භවයන්හි කළ වංචාවන් ද සිහිකළ සේක. ඒ අසා ඔහුට මහත් සංවේගයක් ඇතිවිය. තමාගේ නිරුවත්කම පිළිබඳ ව

ලැජ්ජාවක් ද ඇතිවිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැසිසළුව දුන්හ. ඔහු එයින් විලී වසාගෙන එක් පසකින් හිඳගත්තේ ය. උන්වහන්සේ දහම් දෙසුහ. පෙර ආත්මභාව විසිදහසක් මහණදම් පුරා කළ පෙරුමන් බලයෙන් හෙතෙම ධර්මදේශනා අවසානයේ සිව්පිළිසිඹියා සහිත වූ රහත් බවට පත්විය. හේ පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහු ඒහි හික්බුභාවයෙන් පැවිදි කළ හ.

එදා මහජනයා ජම්බුක ආජීවකයාට පුද සත්කාර ගෙන එන දවසක් විය. බුදුරජුන් එහි වැඩ සිටිනු දුටු ජම්බුක ආජීවකයන් ඇදහූ බැතිමත්හු ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වහන්සේ මොහු වෙත පැමිණියේ උන්වහන්සේට වඩා ජම්බුක ආජීවකයා උතුම්වන නිසා යැයි සැක පහළ කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන්ගේ සැක දුරුකරන ලෙස ජම්බුක හිමියන්ට වදාළහ. උන්වහන්සේ සෘද්ධි බලයෙන් අහසට පැන නැගී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගේ ශාස්තෘවරයා ය. මම උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවක වෙමි යි කියා බැස හෙව වැද සිටියේ ය. එවිට මහජනයා අහෝ බුදුවරයන් වහන්සේලා කොතරම් ආශ්චර්යවත්හු දැයි සිත් පහන් කළෝ ය. අනතුරුව මහජනයා ඇමතු බුදුරජාණන් වහන්සේ පින්වත්නි, මෙතෙම මෙතෙක් කල් මසක් පාසා ඔබ ගෙන ආ ප්‍රණීත ආභාරය තණ අගින් දිව ගා මම තපස් රකින්නෙමි යි ඉවත දුමුවේ ය. මේ ආකාරයෙන් අවුරුදු සියක් තපස් පිරුවත් විකාලය නිසා හෝ අකැප වහක් නිසා හෝ දන් නොපිළිගන්නා ශ්‍රමණයන් වහන්සේලාගේ තපස් වර්යාවෙන් සොළොස් කලාවෙන් කලාවක් වත් නොවටින්තේ යැයි පූර්වාපර සන්ධි ගලපමින් මෙම ගාථාව දේශනා කළ සේක.

මාසෙ මාසෙ කුසගෙන - බාලො භුඤ්ජප්ඵ භොජනං
න සො සංඛත ධම්මානං - කලං අගඝති සොළසිං

පදාර්ථ:-

බාලො, බාලයා; මාසෙ මාසෙ, මසක් මසක් පාසා; කුසගෙන කුසතණ අගින්; භොජනං භුඤ්ජප්ඵ, බොජුන් වළදන තපස් රැක්කත්; සො හෙතෙම; සංඛත ධම්මානං, වතුස් සත්‍ය දැන වදාළ ආර්යයන් වහන්සේලාගේ ගුණයෙන්; කලං න අගඝති සොළසිං, සොළොස් කලාවෙන් එක් කලාවක් පමණක් වත් නොවටින්තේ ය;

විවරණය:-

අසූචි අනුභව කොට දිවිගෙවූ ජම්බුක ආජීවකයාට මහජනයා ආහාර පාන ගෙනාවේ මසකට වරකි. එයින් ඔහු අනුභව කළේ කුසතණ අග තවරාගත් බිත්දුවක් පමණි. මෙය ඔහුගේ චුතයක් බව ඔහු ඇඟවී ය. මෙබඳු චුත මෙන් ම මහජනයා රවටන වංචාකාරී තපස් ද රකින අය කවදත් සිටිති. ඇතැමෙක් ඒවා සිල් යයි තමන් ම රැවටී සිටින අතර ඇතැමෙක් එමගින් අනුන් රවටති. මේ කවර තපසෙකු වුව ද අරි අටඟිමග ගමන් කොට සෝවාන් ආදී මගපල පසක් කරන උතුමන්ගේ මාර්ගය හා දහසින් පංගුවක්වත් නොවටින්තේ ය. මන් ද, ඒ සියල්ල මිථ්‍යා තපස් වන බැවිනි.

4.5.1.12. දෙවූ සැණින් කිරි නොමිදේ, කළ සැණින් පව පල නොදේ

දිනක් ලක්බණ තෙරණුවන් සමග මුගලන් තෙරණුවෝ රජගහ නුවර පිඬු සිඟා වැඩියහ. ගිජුකුළු පව්වෙන් බසින අතර මුගලන් තෙරණුවෝ සිනා පහළ කළහ. ලක්බණ තෙරුන් කුමක් නිසා සිනාසුනේ දැයි ඇසූහ. මුගලන් තෙරණුවෝ මේ එය කීමට සුදුසු කාලය නොවේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවේ දී අසන්නයැයි කීහ. උන්වහන්සේලා පිඬු පිණිස හැසිර බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණි වේලෙහි දී ලක්බණ තෙරුන් පෙරකී ප්‍රශ්නය විමසූහ. ඇවැත්නි, මම එක් ප්‍රේතයෙක් දක සිනාසුනෙමි. ඔහුගේ හිස මිනිස් හිසකි. ශරීරය සර්පයෙකුගේ මෙනි. අභිප්‍රේත නම් වූ මොහුගේ සිරුර විසිපස් යොදුනක් පමණ දිග ය. නගුටෙන් නැගෙන ගිනිජාලා හිස දක්වා පැතිරෙයි. මැදින් නැගෙන ගිනිජාලා දෙපස දක්වා විහිදෙයි. දෙපසින් නැගෙන ගිනි ජාලා මැද දක්වා නැගෙයි. මෙම අභිප්‍රේතයා දක සිනා පහළ කළෙමි යි මුගලන් හිමියෝ පැවසූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද ඊට සාක්ෂි දරමින් මහණෙනි, මොග්ගල්ලාන කියන්නේ සැබෑවකි. මමත් බුදු වූ දින ම මේ ප්‍රේතයා දක්කෙමි. එහෙත් අන්‍යයන් එය නොපිළිගන්නා බැවින් එයින් ඔවුන්ට වන අයහපත සලකා මම නොකීවෙමි යි වදාළහ. එවිට හික්ෂුන් වහන්සේලා ස්වාමීනී, මෙසේ වීමට මේ ප්‍රේතයා කළ අකුසලය කුමක්දැයි විමසූහ.

ඊට පිළිතුරු දෙමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ.

අතීතයේ බරණැස් නුවර සමීපයෙහි ගං ඉවුරක පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් උදෙසා මිනිස්සු ආරාමයක් කරවා පූජා කළහ. එම පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ද එම විහාරයෙහි වැඩවසමින් නිතිපතා නගරයේ පිඬු පිණිස හැසිරෙති. නුවරවාසීන් ද උදේ හවස සුවද මල් ආදිය රැගෙන උන්වහන්සේට උපස්ථාන කිරීමට යති. එසේ යන්නවුන් අසල ඇති කුඹුරක් මගින් එය පාගාගෙන යති. කුඹුර හිමි ගොවියා එසේ නොකරන ලෙස කොතෙක් කීවත් ඉන් පලක් නොවී ය. පසුව ඊට උපක්‍රමයක් ගැන සිතූ ඔහු පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිඬු පිණිස නගරයට වැඩි වේලෙහි ආවාසයට ගිනි තබා විනාශ කළේ ය. උන්වහන්සේ එය දක වෙනත් තැනකට වැඩියහ. ජනයා ගිනිගත් ආරාමය දක ගොවියා විසින් පන්සලට ගිනිතැබූ බව අසා ඔහුට තළලා පෙළලා මරා දමූහ. හේ අවිච්චි මහා නරකයෙහි ඉපිද, නිරාදූක් විද අප බුදුරදුන් සමයෙහි ගිජුකුළු පව්වෙහි අභිප්‍රේතව උපන්නේ ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පුවත වදාරා මහණෙනි, පාපය නම් කිරි හා සමාන ය. කිරි නම් දෙවූ සැණින් නොමිදේ. එසේ ම පාපය ද කළ සැණින් පල නොදේ. යම් කලක පැසවා ද එකල මෙබඳු දුකෙන් ශෝක කෙරේ යැයි වදාරා මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

**න හි පාපං කතං කමමං - සජ්ජු ධීරං ච මුච්චති
ඛහනං බාලමනෙවති - හසමච්ඡනෙනා ච පාවකො**

පදාර්ථ:-

කතං පාපකං කමමං, කරන ලද පාප කර්මය; ධීරං ඉච, දෙනගෙන් දොවාගත් සැණින් කිරි නොමිදෙන්නාක් මෙන්; සජ්ජු, වහා; නමුච්චති, නොපැසවයි, විපාක නොදෙයි; හසමච්ඡනෙනා පාවකො ඉච, අඵයට ගිනි පුපුරු මෙන්; ඛහනං, දවමින්; බාලං අනෙවති, පව්කළ අනුවණයා පසුපස එයි;

විවරණය:-

දෙනගෙන් දොවාගත් කිරි මිදෙන්තේ මුහුන් දමා දවසකට පමණ පසුව ය. එසේ ම අනුවණයා පවිකම් කරයි. දිට්ඨධම්මවේදනීය වශයෙන් එවෙලෙහි ම විපාක නොදුනහොත් එහි විපාක නැතැයි සිතා සතුටු වෙයි. නැතහොත් පවි කළාට වන විපතක් නැතැයි වැරදි දෘෂ්ටි ගනියි. එහෙත් ඒවා අළුයට ගිනි පුපුරු මෙන් නොපෙනී තිබේ උපපජ්ජවේදනීය හෝ අපරාපරියවේදනීය වශයෙන් ඔහුට කවදා හෝ දුක්ඛ විපාක ගෙන දෙන්නේ ය.

4.5.1.13 අනුවණ බාලයාගේ ශිල්පය ඔහුට ම විපතක් වේ

තවත් දිනෙකගිජුකුළු පව්වෙන් බසින අතර මුගලන් තෙරුන් ගේ සිනහ පහළ කිරීමක් පිළිබඳ ව ලක්ඛණ තෙරණුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවේ තොරතුරු විමසූහ. මා එහි දී එක්තරා ප්‍රේතයෙකු දුටුවෙමි. ඔහුගේ හිසට ගිනිගෙන දූවෙන රක්ත වර්ණ යකුළු(යකඩ පොළ) දහසක් පමණ වැටි වැටි උඩට විසිවෙයි. ඒ හැම වතාවක ම ඔහුගේ හිස බිඳී බිඳී යළත් පැහෙයි. මේ ආත්ම භාවයේ දී මෙබඳු ප්‍රේතයෙකු මම දැක නැත, ඒ නිසා සිනහ පහළ කළෙමිහි මුගලන් තෙරණුවෝ පැවසූහ. එකල් හි බුදුරජාණන් වහන්සේ මම ද බෝධි මණ්ඩපයේ වැඩ සිටිද්දී මෙය දුටුවෙමි. එය කෙනෙක් විශ්වාස නොකරනු ඇතැයි නොකිවෙමි යි, මුගලන් තෙරුන්ගේ කතාවට සාක්ෂි දරුව. එය ඇසූ හික්ෂුහු, ඔහුට මෙසේ විමට හේතු වූ පෙර කළ කර්මය කුමක් දැයි විමසූහ. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ.

මහණෙනි, අතීතයේ බරණැස් නුවර අතකුරු ගැසීමෙහි නිපුණත්වයට පැමිණි එක් පිළෙක් (කොර මිනිසෙක්) සිටියේ ය. හෙතෙම නුවර දොරටුවේ එක් නුගගසක් යට හිඳ ගල්කැටවලින් විඳ එම ගසේ කොළ සිදුරු කරයි. ඔහුගේ නිපුණත්වය දන්නා දරුවන් අපට ඇත් රූපයක්, අපට අස් රූපයක් දක්වන්නැයි කීවිට ඔවුන් කැමති රූපය අතකුරුවලින් ගසා විඳ කපා පෙන්වයි. එසේ කර ඔහු දරුවන්ගෙන් ආහාරපානාදිය ලබයි. දිනක් රජු උයනට යන අතර එතැනට පැමිණියේ ය. දරුවෝ පිළා නුග මුල් අතර සඟවා පලා ගියෝ ය. මධ්‍යාහ්නයෙහි පෙරලා එන රජු ගසේ කොළවල විවිධ රූප කොටා සිදුරු කර ඇති සැටි දැක මෙය කාගේ වැඩක්දැයි ඇසූහ. පිළාගේ වැඩක් යැයි කී කල ඔහු කැඳවා, මගේ පුරෝහිතයා ඉතා මුඛර ය, වාචාල ය. මා එකක් කී විට ඔහු බොහෝ කතා කිරීම මට හිරිහැරයකි. ඔහු කතා කරන විට නැලියක් පමණ එළඹෙයි ඔහුගේ මුවට විදීමට පුළුවන්දැයි ඇසී ය. එසේය දේවයන් වහන්ස, නැලියක් පමණ එළඹෙයි ගෙන්වා තබා තිරයකින් එහා පැත්තේ සිට පුරෝහිතයා සමග කතා කරන්න. ඉතිරි හරිය මම කරමිහි හෝ කීවේ ය.

රජු එකී ලෙස ම කළේ ය. ඔහු තිරයේ කුඩා සිදුරක් තනා රජු සමග කතා කරන පුරෝහිතයා කට අරින විට ම එළඹෙයි එක බැගින් විද්දේ ය. පුරෝහිතයා මුවට එන එළඹෙයි හැමෙකක් ම රජුට බියෙන් හා ලැජ්ජාවෙන් නිහඬව ම ගිල දැමීමේ ය. පිළා එළඹෙයි අවසන් වූ පසු තිරය සොළවා සඳා කළේ ය. රජතුමා කාරණය දැනගෙන ආචාර්යයෙනි මෙකුළු කල් මට ඔබේ කතාව සීමා කරන්නට නොහැකි වීමි. ඔබේ මුඛරකම කොතෙක් ද යත් අද එළඹෙයි නැලියක් ගිලිදමන තුරු ම ඔබ නිහඬ නොවූයේ නොවේ දැයි පැවසීය. එයින් මහත් ලැජ්ජාවට පත් බමුණා එතැන් පටන් පමණට කතාකරන්නට පුරුදුවිය. රජතුමා පිළා කැඳවා මට නුඹ නිසා මහත් පහසුවක් වූයේ යයි කුටු පහටුව සියල්ල අට බැගින් දෙන සබ්බට්ඨක නම් පරිත්‍යාගය කොට නුවර සිව් දිසාවෙන් ගම්වර සතරක් ද දුන්නේ ය.

මේ පිළිබඳ ව දැනගත් එක්තරා පුරුෂයෙක් ඔහු හමු වී ආචාරීනි, ඔබගේ ශිල්පය මට දෙනු මැනවැයි ඉල්ලා සිටියේ ය. දරුව එය දීමට නොහැකි යැයි පිළා ප්‍රතික්ෂේප කළ විට කෙසේ හෝ ඔහු සතුටු කරවා ඉගෙනගනිමි යි සිතා ඔහුගේ අත්පා මෙහෙවර කර නැවත නැවත පෙරැත්ත කළේ ය. අන්තිමේ දී ඔහුගේ ඉල්ලීම බැහැර කළ නොහැකි වූ තැන ඔහුට ශිල්පය දෙන ලදී. මෙය පරීක්ෂාකර බැලීමට, හිමිකරුවෙක් නැති දඬුවම් නොලැබෙන කෙනෙකු සොයමින් සිටි ඔහුට පිණිසපාතයේ වඩින සුනෙන්ත නම් පසේ බුදුවරයන් වහන්සේ හමුවිය. මොහුගේ නම් දෙමව්පිය නැදැයන් නැත්තේ යැයි සිතා එක් ගල් කැටයක් ගෙන දකුණු කන් සිදුරට විද්දේ ය. එය වම් කන් සිදුරු පසාරු කරගෙන එළියට ආවේ ය. එයින් අතිශය වේදනාවක් ඇතිවිය. පසුව උන්වහන්සේ ආපසු විහාරයට වැඩමකොට පිරිනිවන් පෑහ. දායකයන් පැමිණ බලා උන් වහන්සේ පිරිනිවන් පා ඇති බව දැක හඬා වැලපී මොහු විසින් එය සිදුකළායැයි ඔහු ම පිළිගත් නිසා තළා පෙලා මරා දමූහ. එදා ම ඔහු අවිච්චි මහා නරකයෙහි ඉපිද දුක් විඳ අවුත් අප බුදුරදුන්ගේ සමයෙහි ගිජුකුළු පව්වෙහි සට්ඨිකුඬු නම් ප්‍රේතව උපන්නේ යැයි වදාරා, බාලයාට වනාහි ශිල්පයක් හෝ ඉසුරක් ලැබීම අනර්ථයක් ම ගෙනදෙන්නේ යැයි වදාරමින් මේ ගාථාව දේශනා කළ සේක.

යාවදෙව අනඝාය - ඤානං බාලසස ජායති
හනති බාලසස සුකකංසං - මුදධමසස විපාතයං

පදාර්ථ:-

බාලසස, දෙලෝ වැඩ නොදත් බාලයාගේ; ඤානං, දැනගත් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර; යාව දෙව අනඝාය එව ජායති, ඔහුගේ ම අනර්ථය පිණිස ම පවතී; අසස මුදධං, ඔහුගේ ම හිස හෙවත් ප්‍රඥාව; විපාතයං, සිද්ධගෙන; බාලසස, බාලයාගේ; සුකකංසං, හොඳ පැත්ත; හනති, නසා දමයි;

විචරණය:-

බොහෝ දෙනාට පෙර පිනෙන් යම් යම් ධන සම්පත්, යස ඉසුරු, දක්ෂකම් ආදිය සහජයෙන් ම ලැබේ. ඒවායින් නිසි ඵල ලබන්නට තරම් නුවණක් හෝ හික්මීමක් නැති අනුවණයන්ට ලැබුණු විට ඔවුන් ඒවා යොදවන්නේ තමාගේත් අනුන්ගේත් විනාශය පිණිස ය. එනිසා එබඳු අයට ඒ පිනට ලැබුණු දෙයින් තමා ම වැනසෙති.

4.5.1.14. කෘෂ්ණා මානසෙන් යුතු පැවිද්දට විදසුන් නුවණ නොවැඩේ

මවිෂ්කාසණ්ඩ නුවර චිත්ත නම් ගෘහපතියෙක් වාසය කළේ ය. පස්වග තෙර නමක් වූ මහානාම තෙරුන් පිඬු පිණිස වඩිනු දැක උන්වහන්සේගේ ඉරියව් පැවැත්ම පිළිබඳ පැහැදී පාත්‍රය රැගෙන තම නිවසට වැඩම කරවා දානය පිළිගන්වා දන්වළද අවසානයෙහි කළ ධර්මදේශනාව අසා චිත්ත ගෘහපතියා සෝවාන් විය. හේ තමා සතු වූ අම්බාටක වන නම් උයන සංඝාරාමයක් කරවා සතර දිසාවෙන් වඩින සංඝයාට පිදී ය. එම විහාරයෙහි සුධම්ම නම් හිමිනමක් නේවාසිකව වැඩ සිටියේ ය.

පසුකලෙක විත්ත ගෘහපතියාගේ ගුණ අසා ඔහුට සංග්‍රහ පිණිස අගසව් දෙනාම එහි වැඩම කළහ. විත්ත ගෘහපතියා උන්වහන්සේලා එහි වඩින පුවත අසා යොදුන් භාගයක් දුරගෙවා ගොස් පිළිගෙන තමන් කරවූ විහාරයට වඩමවාගෙන අවුත් ආගන්තුක සත්කාර කර ස්වාමීනී බණ ටිකක් අසනු කැමැත්තෙමිසි කීවේ ය. ධර්ම සේනාපති වූ සැරියුත් තෙරුන් ගමන් විඩාව නොසලකා ධර්මය දේශනා කළහ. බණ අසන අතර ම හෙතෙම අනාගාමී ඵලයට පත් විය. ගෘහපති තෙම අගසවු දෙනමට දහසක් හිඤ්ඤ සංඝයා සමග පසුද සිය නිවසේ දනට ආරාධනා කළේය. අනතුරුව සුධම්ම හිමියන්ට ද ආරාධනා කළේ ය. තමාට පසුව ආරාධනා කළේයැයි කීපුණු උන්වහන්සේ එය ප්‍රතිකේෂප කළහ. නැවත නැවතත් ආරාධනා කළත් ප්‍රතිකේෂප කළහ. එසේ නම් ඔබවහන්සේ කරන දෙයින් ඔබවහන්සේ ම කවුදැයි ප්‍රකට වනු ඇතැයි කියා උපාසකතුමා ආපසු තම නිවසට ගොස් දානය සුදානම් කරවී ය.

පසුදින සුධම්ම තෙර විත්ත ගෘහපතියාගේ දානයේ අසිරි බලමිසි සිතා ගොස් “ගෘහපතිය, සියල්ල තිබේ. එකක් අඩුයැයි කීය. ඒ කුමක්දැයි ඇසූ විට තලගුලි යැයි කීය. තලගුලි යනු ගෘහපතියාගේ පරපුරේ අයට උපහාසයට කියන නමකි. ඉන් ඔහුගේ සිත රිදුණේ ය. මේ කරුණ දනගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ විත්ත ගෘහපතියා වෙත ගොස් පටිසාරාණිය කර්මය කරන්නට උන්වහන්සේ නියම කළහ. එනම්, හික්ෂුවක් සැදුහැවතෙකුගේ ශ්‍රද්ධාව බිඳෙන සේ ක්‍රියා කළේ නම් උන්වහන්සේ ඔහුවෙත ගොස් උක්කුටිකයෙන් හිඳ සමාව ගැනීමයි. සුධම්ම තෙරුන්ගේ මේ ක්‍රියාව නිමිති කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාව වදාළ සේක.

අසතං භාවන මිච්ඡය්‍ය - පුරෙකධාරං ච හිකඤ්ඤ ආවාසෙසු ච ඉසසරියං - පූජා පරකුලෙසු ච

පදාර්ථ:-
 (අඥාන හික්ෂු) අසතං භාවනං, අහිමි බුහුමන් ද; හිකඤ්ඤ පුරෙකධාරං ච, හික්ෂුන්ගේ නායකත්වය ද; ඉසසරියං ච, ආරාම අධිපතිකම ද; පරකුලෙසු පූජා ච, ගිහිගෙවල පුද පූජා ද; ඉච්ඡය්‍ය, යමෙක් කැමති වන්නේ ද;

මමෙව කත මඤ්ඤනතු - ගිහි පබ්බජනා උභො මමෙව අතිවසා අසසු - කිච්චාකිච්චෙවසු කිසමිචි ඉති බාලසස සඛකප්පො - ඉච්ඡා මානො ච වඩ්ඪති

පදාර්ථ:-
 ගිහි පබ්බජනා උභො, ගිහි පැවිදි දෙපාර්ශ්වය ම; මමෙව කත මඤ්ඤනතු, මේ විහාරයෙහි හැම කටයුත්තක් මා විසින් කරන ලද ඒවා යයි සිතන්නවා; කිච්චාකිච්චෙවසු කිසමිචි මමෙව අතිවසා අසසු, කුදු මහත් සියලු කටයුතු මගෙන් ම අසා කෙරෙන්නවා; ඉති බාලසස සංකප්පො, යම් බාලයෙකුට මෙබඳු සංකල්ප උපදී ද එයින්; ඉච්ඡා මානො ච වඩ්ඪති, තෘෂ්ණාව උපදින්නේ ය. මානය ද වැඩෙන්නේ ය;

4.5.1.16 ආමිස ලාභය නිවහනට මග නොවේ

අගසවු සැරියුත් තෙරුන්ගේ පියා වූ වංගන්ත බමුණගේ යහළුවෙකු වූ මහාසේන නම් බමුණෙක් රජගහ නුවර වාසය කරයි. දිනක් සැරියුත් තෙරණුවෝ පිණ්ඩපාතය වඩින වේලෙහි තම පියාගේ මිතුරු බමුණා සිහිපත් වී ඔහුට අනුකම්පා පිණිස ඔහුගේ නිවසට වැඩියහ. ඔහු දැන් සම්පත් සිද්ධිය දිළිඳු බමුණෙකි. ඔහු දුරදී ම සැරියුත් හිමියන් දැක මගේ පුතා පිඩු පිණිස වඩිනවා විය යුතු ය. මම දුප්පතෙකිමි. මගේ දිළිඳු බව උන්වහන්සේ නොදන්නවා විය හැකි ය. මා සතුව දියයුතු දෙයක් නැතැයි මුණනොගැසී සැඟවුනේ ය. තෙරණුවෝ තවත් දවසක් එහි වැඩියත් එදින ද ඔහු සැඟවුනේ ය.

පසුව එක් දිනක් යාගහෝම කර්මයකට සහභාගී වී එයින් ලැබුණු දළරෙදිකඩක් හා කිරිබත් තැලියක් ගෙන ගෙට ගොස් සැරියුත් තෙරුන් සිහිපත් කොට මෙය තෙරුන් වහන්සේට පුදන්නට ලැබෙන්නේ නම් මැනවැයි සිතුවේ ය.

එවෙලේ ධ්‍යානයට සමවැදී සමවතින් නැගී සිටි සැරියුත් තෙරණුවෝ දිවැසින් එය දැක ඔහුගේ නිවස ඉදිරිපිටට වැඩි සේක. තෙරුන් වහන්සේ දැක මහත් සේ සතුටට පත් හෙතෙම උන්වහන්සේ නිවස තුළට වඩමවා වඩා හිඳුවා වැඳ පිළිසඳර කතා කොට කිරිබත් තලිය ගෙන උන්වහන්සේගේ පාත්‍රයෙහි බහාලී ය. තෙරුන්වහන්සේ අඩක් පිළිගෙන අතවැසුහ. බමුණා ස්වාමීනි, මේ පායාසය එක් අයෙකුට පමණක් සෑහේ මට පරලොචිත් සංග්‍රහ කරන්න මෙලොචිත් සංග්‍රහ අවශ්‍ය නැතැයි කියා කිරිබත් සියල්ල පාත්‍රයට බෙදුවේ ය.

තෙරණුවෝ ද එහි ම සිට දානය වැළඳූහ. වළඳ අවසන් වූ පසු හෙතෙම සාටකයන් පූජා කොට වැඳ ස්වාමීනි, ඔබ දුටු දහම මමත් දකින්නට කැමැත්තෙමි යි ප්‍රකාශ කළේ ය. උන්වහන්සේ අනුමෝදනා දේශනා කොට ආපසු වැඩියහ. දිළිඳු කල දුන් දනය අතිශයින් ම බබලන්නේ ය. බමුණා සතුටු සිතින් සැරියුත් තෙරුන් කෙරෙහි ස්තෝහ උපදවාගෙන ම පසු කලෙක කල්පරිය කළේ ය.

එසේ කථරිය කළ ඔහු සැවැත් නුවර සැරියුත් තෙරුන්ට උපස්ථාන කරන පවුලක පිළිසිඳගත්තේ ය. ඔහුගේ මවට සැරියුත් හිමියන් ප්‍රමුඛ මහාසංඝයා වහන්සේ 500ක් උදෙසා දිය නුමුසු ක්‍ෂීරපායාස පිළිගන්වා තමා ද කසාවතක් හැඳ කසාවතක් පොරවා හික්කුවන් වහන්සේලාගේ ආසන කෙළවර වාඩි වී උන්වහන්සේලා වළඳා ඉතිරි ආහාර වැළඳීමට දොළඳුකක් උපන්නේ ය. එය දරුවා බුදු සසුනේ පැවිදිවන බවට වූ පෙර නිමිත්තකි. අනතුරුව ඇගේ ස්වාමියා ඇතුළු නැයන් එක්ව එම දොළඳුක සංසිඳ වූහ. දරුවා බිහිවෙන තුරුම විවිධ මංගල අවස්ථාවල දී සැරියුත් තෙරුන් ප්‍රමුඛ 500ක් හික්කුන්ට මිහිරි ක්‍ෂීරපායාස ආදී දානයන් දෙන ලදී. මේ සියල්ල ඔහු බ්‍රාහ්මණ කාලයේ දුන් දනයේ ආනිශංස නිසා ලැබුණේ විය.

දරුවා උපන්ද පටන් සත් වසක් යනතුරු ම මෙවැනි විවිධ මංගල සම්මත අවස්ථාවන් හිදී දන මානාදිය සැරියුත් තෙරුන් ප්‍රමුඛ මහා සංඝරත්නය උදෙසා පූජා කරන ලදී. එසේ ම කුමාරයාට තිස්ස යයි නම් ද තබන ලදී. දරුවා සත් හැවිරිදි වියේදී පැවිදි වීමට මවගෙන් අවසර පැතුවේ ය. මව ද ඉතා කැමැත්තෙන් මහත් උත්සවයක් කොට පුතු පැවිදි කළා ය. එසේ ම සත් දිනක් ම දියනුමුසු කීරපායාසය ම පූජා කළා ය. උන්වහන්සේ පැවිදි වී

අටවෙනි දින හිඤ්ඤාත් වහන්සේලා සමඟ පිණ්ඩපාතයේ වැඩම කළහ. සැවැත්නුවර වැසියෝ අද සාමණේරයන් වහන්සේ පිඬු පිණිස වඩිති අපි උන්වහන්සේට සත්කාර කරන්නෙමු යි ගැල් පන්සියක බඩු පුරවාගෙන පැමිණ පන්සිය නමකට දෙදිනක් පිණ්ඩපාත දනය පූජා කළහ. එබැවින් උන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතදයකතිස්ස නමින් හඳුන්වන ලදී. එක්තරා ශීත කාලයක පෙරවීමට කම්බිලි නොමැති හිඤ්ඤාත් වහන්සේලා ගිනිමැල ගසා ගෙන ශීතල දුරු කරගනු දුටු උන්වහන්සේ ප්‍රමුඛ වී කම්බිලි දහසක් හිඤ්ඤාත් උදෙසා පූජා කරවූහ. එනිසා උන්වහන්සේ කම්බිලිදයකතිස්ස නමින් ද හඳුන්වනු ලැබූහ. එසේ ම මහ වනයට වැදී භාවනා කරන විට වනවාසී තිස්ස නමින් ද ප්‍රකට වූහ. මේ අයුරින් සත් වසක් තුළ නම් හතරකින් ම උන්වහන්සේ හඳුන්වන ලදී. පසුව උන්වහන්සේ ඉතා දුර ඇත ප්‍රදේශය වනයකට ගොස් භාවනා වඩා රහත් වූහ. මෙසේ ගිය ඒ ප්‍රදේශයේදී වුව ද උන්වහන්සේට ප්‍රත්‍ය පහසුකම්වලින් අඩුවක් නොවී ය. තිස්ස සාමණේරයන් දැකීමට ගිය උපාධ්‍යායන් වහන්සසේ වූ සැරියුන් තෙරුන් ඇතුළු දහසක් හිඤ්ඤාත්ට ද ඉතා ප්‍රණීත ආහාර පානාදියෙන් ඒ ප්‍රදේශයේ මිනිස්සු සංග්‍රහ කළහ. හික්ෂුන් මේ තිස්ස හිමියන් කළ දනාදී පිංකම් පිළිබඳ කළ කතා බහ අසා මහණෙනි දනමානාදී ආමිසය ලැබීම එක් දෙයකි, නිර්වාණය ලැබීම නම් වෙනත් දෙයකි යි වදරමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ගාථාව දේශනා කළේ සේක.

අඤ්ඤා හි ලාභපනිසා - අඤ්ඤා නිබ්බාණගාමිනී
එවමෙතං අභිඤ්ඤාය - හික්ඛු බුද්ධසස සාවකො
සකකාරං නාහිඤ්ඤාය - විවෙක මනුබ්‍රහයෙ

පදාර්ථ:-

අඤ්ඤා හි ලාභපනිසා, ලාභ හෙවත් ලැබීම වෙනත් එකකි; අඤ්ඤා නිබ්බාණගාමිනී, නිවන්මග අනෙකකි; එවමෙතං අභිඤ්ඤාය, මෙසේ ලාභ උපදවන පිළිවෙතත් නිවන් මාර්ගයත් දැන හැදින් ගන්නා; හික්ඛු බුද්ධසස සාවකො, බුද්ධ ශ්‍රාවක හිඤ්ඤාව; සකකාරං නාහිඤ්ඤාය, සත්කාරයෙන් සතුටු නොවීය යුතු ය; විවෙක මනුබ්‍රහයෙ, කාය විවේකාදී ත්‍රිවිධ විවේකය උතුම්කොට වැඩිය යුතු ය;

විවරණය:-

වනවාසී තිස්ස තෙරුන්ගේ ලාභ ලැබීම මහ ඉහලින් ප්‍රසිද්ධ වූ කරුණක් විය. බුදුවරු කවදත් ලාභ සත්කාර ලැබීම මහ දෙයක් කොට නොසලකති. ලාභ ලබන මාර්ගය වෙනත් එකකැයි කීවේ නැති ගුණ පෙන්වීම, රැවටීම ආදී උපක්‍රමවලින් ද නැකැත් කීම් යන්ත්‍ර මන්ත්‍ර කිරීම ආදී වැරදි ජීවිකාවන්ගෙන් ද තමා ලඟ තිබෙන ධර්ම කටිකත්වය ආදී හපන්කම් පෙන්වීමෙන් ද ඇති තරම් ලාභ ඉපදවිය හැකි ය. එහෙත් එය ගිහියන් සේ ම ලෞකික සැප උදෙසා කරන්නාක් මිස නිවන්මග නොවන හෙයිනි. නිවන් මග නම් විවේකයයි.

විවේක තුනකි. කාය විවේකය යනු ගිහි සමූහයාගෙන් මෙන්ම පැවිද සමූහයාගෙන් ද වෙන්ව හුදකලාව වාසයයි. චිත්ත විවේකය නිවරණ ධර්ම මැඩ පවත්වා සිත කෙලෙසුන්ගෙන් ඇත් කර ගැනීමයි. උපධි විවේකය යන සියලු සංස්කාර ධර්මයන්ගෙන් මිදී රහත් බවට පැමිණීමයි. මේ අනුව ලාභ සත්කාර ලැබීමේ ආශාවෙන් පෙළෙන්නාට අවම වශයෙන් කාය විවේකයවත් ලැබිය නොහැකි ය.

අභ්‍යාස

01. ධම්මපදය තුළින් ත්‍රිපිටකය ම දැකගත හැකි බවට හේතු සාධක ලැයිස්තුවක් පිළියෙළ කරන්න.
02. ධම්මපදයේ බාල වග්ගය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කරන්න.
03. බාල වග්ගයට අදාළ ගාථා හා අර්ථ වනපොත් කර මතකයෙන් දක්වන්න.
04. බාල වග්ගයේ ගාථාවක් තෝරාගෙන එහි නිදාන කතාව ඇසුරෙන් ධර්ම දේශනාවක් ඉදිරිපත් කරන්න.